

Kvalita života klienta v zařízení poskytujícím sociální služby

Jana Stejskalová

Bakalářská práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana Stejskalová**
Osobní číslo: **H138112**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Kvalita života klienta v zařízení poskytujícím sociální služby**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na historii pobytových sociálních služeb pro osoby s mentálním postižením v ČR;
- na pobytové služby pro osoby s mentálním postižením v Jihomoravském kraji a jejich typy;

- na popis současného stavu vybraných zařízení poskytujících pobytové sociální služby osobám s mentálním postižením v Jihomoravském kraji s ohledem na míru transformace do jiného typu pobytových služeb;

- na kvalitu života klientů žijících v těchto zařízeních – rozdíl mezi jednotlivými typy (vliv typu zařízení, v němž klient žije, na míru jeho integrace do společnosti).

Součástí práce bude kvalitativní výzkum zaměřený na zjišťování pohledu klientů žijících v různých zařízeních poskytujících pobytové sociální služby na jejich kvalitu života.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČÁMSKÝ, P. a kol. Sociální služby v ČR v teorii a praxi. Praha: Portál s.r.o. 2011.

CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu. Praha: Grada Publishing a.s. 2007.

MALÍKOVÁ, E. Péče o seniory v pobytových zařízeních. Praha: Grada Publishing a.s. 2008.

ŠVARCOVÁ, I. Mentální retardace: vzdělání, výchova, sociální péče. Praha: Portál. 2006.

VAĐUROVÁ, H., MÜHLPACHR, P. Kvalita života. Teoretická a metodologická východiska. Brno: MU. 2005.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Antonín Řehoř, CSc.

Institut mezioborových studií

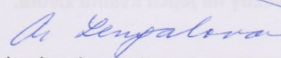
Datum zadání bakalářské práce:

4. prosince 2015

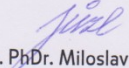
Termín odevzdání bakalářské práce:

29. dubna 2016

Ve Zlíně dne 4. prosince 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

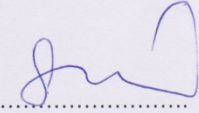
Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnáni případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně BRNĚ 29.8.2017

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Záměrem této práce je ukázat vnímání rozdílu života ve dvou různých typech pobytových sociálních služeb pro osoby s mentálním postižením – Domova pro osoby se zdravotním postižením a Chráněného bydlení – uživateli těchto služeb.

První část práce se zabývá současným stavem způsobu poskytování pobytových sociálních služeb pro osoby s mentálním postižením v Jihomoravském kraji v návaznosti na historii a poukazuje na kontext probíhající transformace sociálních služeb v České republice.

Výzkumná část se zaměřuje na posouzení rozdílu kvality současného vlastního života samotnými uživateli služby Chráněné bydlení Šanov s jejich životem v Domově pro osoby se zdravotním postižením Zámek Břežany, který byl jejich předchozím bydlištěm.

Klíčová slova: mentální postižení, kvalita života, domov pro osoby se zdravotním postižením, chráněné bydlení

ABSTRACT

The aim of this essay is to show the difference in how residents of two different types of residential housing schemes for people with intellectual disability – Group home for people with disability and Sheltered housing – see their life.

The first part is dedicated to actual situation in South Moravian region in delivering residential services for people with intellectual disability, how the situation is linked to the history and it also describes the process of deinstitutionalisation in the Czech Republic and South Moravian region.

The research part shows how residents from Sheltered housing in Šanov (where they live now) see the difference between their previous life in big residential home Zámek Břežany and their today life.

Keywords: intellectual disability, quality of life, home for people with disability, sheltered housing

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Děkuji doc. Ing. Antonínu Řehořovi, CSc. za trpělivost a podporu.

Jana Stejskalová

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 KVALITA ŽIVOTA	12
2 MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ	14
2.1 VYMEZENÍ A TERMINOLOGIE	14
2.2 KLASIFIKACE.....	15
2.2.1 Jiné formy klasifikace mentálního postižení.....	17
3 HISTORIE ÚSTAVNÍ PÉČE	20
3.1 STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE PŘÍSTUPU K LIDEM S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM	20
3.2 HISTORIE POBYTOVÝCH SLUŽEB V JIHMORAVSKÉM KRAJI PO ROCE 1948	21
3.2.1 Ústavy sociální péče – dnešní Domovy pro osoby se zdravotním postižením	21
3.2.2 Chráněná bydlení	23
4 CHARAKTERISTIKA SOUČASNÝCH POBYTOVÝCH SLUŽEB V ČESKÉ REPUBLICE	25
4.1 DOMOVY PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM A DALŠÍ SLUŽBY	25
4.2 CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ	26
4.3 ZÁKLADNÍ ROZDÍLY VE ZPŮSOBU POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB V DOZP A V CHRÁNĚNÉM BYDLENÍ.....	27
4.3.1 Chráněné bydlení Šanov	28
4.3.2 DOZP Břežany	30
5 TRANSFORMACE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	32
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
6 VÝZKUM KVALITY ŽIVOTA UŽIVATELŮ SLUŽEB DOZP ZÁMEK BŘEŽANY A CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ ŠANOV	37
6.1 CÍL VÝZKUMU	37
6.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	37
6.3 VÝZKUMNÝ VZOREK	37
6.4 METODY VÝZKUMU.....	38
6.5 ZÁKLADNÍ OTÁZKY POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU	38
6.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ VÝZKUMU	39
6.7 ZPRACOVÁNÍ ROZHovorŮ	39
7 VÝSLEDKY VÝZKUMU	52
7.1 ZÁVĚRY ZE ZPRACOVANÝCH ROZHovorŮ	52
7.2 VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	53
ZÁVĚR	55

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	57
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	59
SEZNAM TABULEK.....	60
SEZNAM PŘÍLOH.....	61

ÚVOD

Důvodem zvoleného tématu bakalářské práce je především fakt, že autorka se ve svém zaměstnání často setkává s rodiči lidí s mentálním postižením a vnímá palčivost problému, kdy se mají rodiče rozhodovat, jak naplánovat budoucnost jejich dospívajícího nebo dospělého dítěte s mentálním postižením.

Rodiče často odsouvají řešení této otázky až do chvíle, kdy se stává akutní, protože se nadále nemohou nebo v blízké budoucnosti nebudou moci o svého potomka sami postarat z důvodu úbytku vlastních sil, stáří apod.

Jedním z důvodů tohoto oddalování je to, že pokud péče v rodině funguje, mají pocit, že se o své dospívající nebo dospělé dítě postarají nejlépe a není tedy důvod hledat jiná řešení. Dalším důvodem je obecně nedostatek míst v sociálních službách, které by zajišťovaly péči nebo podporu vedoucí ke kvalitnímu životu.

Motivaci ke hledání zařízení, které by bylo blíže jejich představám o kvalitním životě, snižuje také sdílená zkušenost známých a přátel s dětmi se stejným typem postižení. Rodiče si mezi sebou často sdělují různé pocity a jednotlivé negativní zkušenosti s různými poskytovateli služeb a tím se utvrzují navzájem, že nejlépe je jejich "dětem" doma.

Naopak ale tyto rodiče v některých případech nevnímají zásadní rozdíl mezi současnými dvěma nejčastějšími typy služeb - DOZP a chráněné bydlení – nemají s nimi žádnou osobní zkušenost, nikdy žádné nenavštívili a případné umístění do jakéhokoli pobytového zařízení se jim zdá sice ne ideální, ale přijatelná možnost v případě, že jim opravdu zdravotní stav nebo jiné okolnosti nedovolí dále pečovat nebo poskytovat podporu svému dospělému dítěti.

Na vlastní rozhodování samotného člověka s mentálním postižením je často brán ohled jen do té míry, že je mu případně představena jedna konkrétní možnost, kterou vybrali jeho blízcí. Ve chvíli akutní situace navíc není prostor ani pro toto rozhodování a člověk s mentálním postižením je pak vystaven nové situaci, která může mít různá řešení, ale vždy bez větších ohledů na jeho vlastní názor.

Cílem této práce je tedy ukázat alespoň na konkrétním příkladu lidí, kteří zažili formy poskytování pobytových sociálních služeb, které jsou dnes nejběžnější, jaký je mezi nimi rozdíl z pohledu jejich uživatelů a nabídnout rodičům a jejich dětem s postižením tuto zprostředkovanou zkušenost k nahlédnutí.

Předavatelé této zkušenosti jsou lidé s lehkým až středním stupněm mentálního postižení využívající dnes službu chráněné bydlení Šanov a v minulosti službu Domov pro osoby se zdravotním postižením Zámek Břežany.

Zařízení sociální péče Zámek Břežany, p. o. je jedním ze třinácti Domovů pro osoby se zdravotním postižením v Jihomoravském kraji, které v současné době poskytují služby dospělým lidem s mentálním postižením. Zároveň je také jedním z pěti původních jihomoravských ústavů sociální péče, které začaly alespoň v určité míře s procesem transformace pobytových služeb a zřídily v posledních letech také službu chráněné bydlení pro osoby s mentálním postižením, v tomto případě Chráněné bydlení Šanov.

Záměrem této práce a cílem výzkumu není zhodnocení kvality života zkoumaných osob komplexně a objektivně. Jejím cílem není ani hodnocení kvality poskytovaných služeb. Práce je zaměřena pouze na aspekty, které jsou ovlivněny změnami způsobu jejich bydlení a formou poskytování pobytové sociální služby. Zároveň je záměrem dozvědět se o změně kvality života přímo od zúčastněných osob, to znamená o jejich vlastní vnímání těchto změn a jejich vlivu na vlastní život.

Oblasti, o které se jedná, jsou vymezeny takto: způsob bydlení a stravování (podílení se na péči o domácnost, spolurozhodování, soukromí), náplň času (volný čas, zaměstnání, rozhodování se, sociální kontakt mimo zařízení sociálních služeb), celkový pocit ze změny (vnímaná zásadní pozitivní změna, vnímaná negativní změna).

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 KVALITA ŽIVOTA

Pojem kvalita života je velmi široký a na jeho jednotné definici neexistuje shoda. Lze na něj nahlížet z mnoha pohledů. Jinak je vymezována kvalita života z pohledu medicínského, psychologického či psychiatrického, jinak z pohledu ekonomického nebo sociologického, kdy jsou podle zaměření jednotlivých oborů brány v úvahu různé aspekty, které mají vliv na život člověka.

Přestože tedy není možná jednotná definice kvality života, „...existuje shoda, že zahrnuje tři hlavní domény: fyzické prožívání, psychickou pohodu a sociální postavení jedince a jeho vztahy k druhým lidem.“ (Křížová, 2005)

Podle Mühlpachra (2005) je možné ke konceptu kvality života přistupovat ze dvou hledisek, subjektivního a objektivního, a v současné době se odborníci přiklánějí více k subjektivnímu hodnocení kvality života, protože to je pro život jednotlivce určující.

Subjektivní hodnocení kvality života je založeno na vlastním vnímání svého postavení ve společnosti a zohledňuje hodnotový systém konkrétního člověka. Oproti tomu objektivní pohled zohledňuje spíše vnější, případně vnitřní předpoklady kvality života jedince.

„V širším smyslu kvalitu života na makrosociální rovině ovlivňuje politické zřízení a celkové společenské klima, které jedincům přiznává či odpírá nezávislost a kontrolu nad vlastním životem. Dalším kritériem je úroveň sociálních služeb, včetně sociálního zabezpečení.“ (Vaďurová, 2005)

Tyto vnější předpoklady mají tedy na život jedince vliv, ale nevypovídají o individuální spokojenosti a vnímání kvality života.

Tato práce, která se týká specifické skupiny osob s mentálním postižením v určitém prostředí, je tedy zaměřena na subjektivní vnímání kvality jejich života vzhledem ke změnám ve společenském přístupu a novým možnostem v rámci poskytování sociálních služeb.

„V posledních desetiletích se začal prosazovat přístup, kdy osoby s postižením samy identifikují rysy znevýhodňujícího prostředí („disabling environment“) namísto předpokladu, že organické poškození je primárním zdrojem jejich obtíží.“ (Vaďurová, 2005).

Pro osoby s mentálním postižením se tato identifikace týká spíše jejich blízkých a organizací, které se zabývají jejich právy. Zvláště v těchto organizacích je ale kladen důraz na informovanosti těchto osob takovou formou, aby mohly alespoň spolurozhodovat o svém životě a aby mohly projevit svůj postoj a hodnotit svoje postavení.

2 MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ

2.1 Vymezení a terminologie

Pojem mentální postižení používaný v České republice uvnitř sociálních služeb, ve speciálně pedagogické praxi a obecně v sociální sféře částečně nahradil termín mentální retardace používaný od konce 50. let 20. století v souvislosti s konferencí WHO v Miláně. Pojem mentální retardace je nadále používán v lékařské terminologii, uvádí ho právě Světová zdravotnická organizace (WHO) ve své poslední revizi Mezinárodní klasifikaci nemocí (ICD-10), která je u nás platná od roku 1994. V této práci autorka užívá termín mentální postižení, ale v některých případech, zvláště v souvislosti s klasifikací a medicínským přístupem používá rovnocenně termín mentální retardace.

Pro účely definice je mentální postižení dosti nejednoznačný pojem a existuje několik modelů v pohledu na mentální postižení a také jeho různá vymezení.

„Mentální retardaci lze vymezit jako vývojovou poruchu rozumových schopností demonstrující se především snížením kognitivních, řečových, pohybových a sociálních schopností s prenatální, perinatální a časně postnatální etiologií, která oslabuje adaptační schopnosti jedince.“ (Valenta, 2012).

Dle Mezinárodní klasifikace nemocí je mentální retardace „...stav zastaveného nebo neúplného duševního vývoje, který je charakterizován především narušením schopností projevujících se v průběhu vývoje a podílejících se na celkové úrovni inteligence. Jedná se především o motorické, řečové, poznávací, a sociální dovednosti...Adaptivní chování je vždy narušeno, ale v chráněném prostředí s dostupnou podporou nemusí být toto narušení u jedinců s lehkou mentální retardací nápadné.“

Jinak vymezuje a také pojmenovává mentální postižení americká organizace AAIDD (American Association on Intellectual and Developmental Disabilities), která se transformovala z původní AAMR (American Association for Mental Retardation) a která pojem mentální retardace nahradila pojmem intelektová (rozumová) disabilita (omezení, narušená schopnost). Podle současné užívané definice (od roku 2010) je intelektová disabilita: „...disabilita charakterizovaná podstatnými omezeními jak v oblasti intelektových funkcí, tak i v oblasti adaptačního chování, které se projevují v každodenních sociálních a praktických dovednostech. Tato disabilita vzniká před osmnáctým rokem života.“ (Valenta, 2012)

Pojem mentální postižení dnes začíná být i u nás vnímán, na rozdíl od medicínsky pojaté mentální retardace, i z jiného úhlu pohledu. Nezaměřuje se pouze na osobnostní omezení, ale bere v úvahu také kontext prostředí, ve kterém se konkrétní člověk v daném čase nachází. To znamená, že označení člověka jako osoby s mentálním postižením nemusí být jednoznačné. Podle tohoto pohledu nelze takto člověka označit bez toho, abychom hovořili o vlivu a nárocích prostředí a kultury, se kterými je jedinec v interakci a které na něj kladou určité nároky.

2.2 Klasifikace

Nejrozšířenější formou třídění mentálního postižení je lékařská klasifikace z pohledu stupně postižení. Mentální retardace se dle Mezinárodní klasifikace nemocí dělí do čtyř stupňů. „Stupeň mentální retardace je určen na základě struktury inteligence a posouzení schopnosti adaptability (adaptačního chování)...“ (Valenta, 2012). Kritériem pro zařazení je výše IQ zjištěná prostřednictvím standardizovaných diagnostických testů. Mimo tyto čtyři kategorie jsou uvedeny ještě další dvě pro případy, kdy nelze posuzovaného jednoznačně zařadit do kategorií definovaných výší IQ.

- 1) Lehká mentální retardace (F70) – IQ 69 – 50
- 2) Středně těžká mentální retardace (F71) – IQ 49 – 35
- 3) Těžká mentální retardace (F72) – IQ 34 – 20
- 4) Hluboká mentální retardace (F73) – IQ do 19
- 5) Jiná mentální retardace (F78)
- 6) Nespecifikovaná mentální retardace (F79)

Charakteristika jednotlivých kategorií

Lehká mentální retardace, IQ 50 – 69

Charakteristika: jedinec s lehkou mentální retardací je schopen naučit se užívat řeč účelně v každodenním životě, udržovat konverzaci apod. Je schopen dosáhnout nezávislosti v sebeobsluze i v praktických domácích povinnostech, naučit se orientovat samostatně v širším okolí, komunikovat pomocí psaní, telefonování. Většina jedinců je schopna docházet do zaměstnání, naučit se zvládat manuální práci, ke které nejsou potřeba teoretické schopnosti.

Středně těžká mentální retardace, IQ 35-49

Charakteristika: jedinec se středně těžkou mentální retardací je schopen obvykle si osvojit základy čtení, psaní a počítání. Dochází u něho k opoždění vývoje řeči. U většiny těchto jedinců se řeč nakonec vyvine a jsou schopni ji více či méně používat v běžné jednoduché konverzaci. Ti, u kterých se řeč nevyvine nebo jen částečně vyvine, jsou schopni porozumět jednoduchým slovním instrukcím. Jedinec se středně těžkým mentálním postižením je schopen aspoň částečné samostatnosti v sebeobsluze a je schopen vykonávat jednoduchou pracovní činnost s asistencí.

Těžká mentální retardace, IQ 20 – 34

Charakteristika: Většina jedinců z této kategorie má problémy s motorikou. Při včasné a systematické a kvalifikované péči o tyto jedince může dojít k významnému rozvoji motoriky, rozumových schopností, komunikačních dovedností, soběstačnosti a celkovému zlepšení kvality jejich života.

Hluboká mentální retardace, IQ nižší než 20

Charakteristika: jedinci s touto hloubkou postižení jsou těžce omezeni ve schopnosti porozumět požadavkům, instrukcím. Většina těchto osob je imobilních. Potřebují neustálou péči a dohled a pomoc v základních hygienických úkonech i při naplňování základních životních potřeb. Jsou schopni omezeně komunikovat se svým okolím.

Jiná mentální retardace

Tento termín se používá pouze v případě, že není možné zjistit stupeň postižení daného jedince pro přidružené senzorycké nebo somatické poškození.

Nespecifikovaná mentální retardace

Tato kategorie se používá pouze v případě nedostatku informací, které by vedly k přesnějšímu zařazení jedince s mentálním postižením, pokud toto postižení je prokázáno (Pipeková, 1998).

Posuzování mentální retardace dle výše IQ je poměrně objektivním vodítkem k popisu rozumových schopností posuzované osoby, nezohledňuje však jiné stránky osobnostních rysů, například emocionální inteligenci, neříká nic o sociálním chování a návycích

a nedává tak o člověku ucelený obraz. Dominance tohoto přístupu je dána zřejmě také tím, že v naší společnosti je na rozumové schopnosti kladen velký důraz. Tato klasifikace je ale pouze jedním z pohledů na mentální postižení a posuzování jeho míry.

2.2.1 Jiné formy klasifikace mentálního postižení

Škála potřebné podpory

V dnešní době existují i jiná kritéria pro klasifikaci. Jedním z pohledů na klasifikaci mentálního postižení, který může mít velký vliv pro praxi života lidí s mentálním postižením, je systém SIS (Support Intenzity Scale) – škála potřebné podpory – vytvořený asociací AAIDD. Základním principem tohoto hodnocení je zaměření na potřebu podpory pro konkrétního člověka, aby mohl vést samostatný a plnohodnotný život. Nepojmenovává tedy omezení, ale popisuje, jakou míru podpory (jak často, kolik času a jakou formou) je třeba dát člověku, aby zvládl konkrétní činnosti rozdělené do jednotlivých kategorií.

Základní kategorie SIS

- 1) Činnosti v domácnosti
- 2) Činnosti spojené se životem v obci
- 3) Činnosti celoživotního vzdělávání
- 4) Činnosti v zaměstnání
- 5) Činnosti spojené se zdravím a bezpečností
- 6) Sociální činnosti

Do těchto šesti kategorií je rozděleno celkem 49 životních aktivit.

Typy podpory podle hodnocení SIS

- 1) Bez podpory
- 2) Dohled, sledování
- 3) Vedení, instruktáž
- 4) Částečná pomoc s činností, dovedností
- 5) Plná pomoc s činností, dovedností.

Kromě činností, které obsahují základní kategorie, obsahuje SIS zvláštní položky pro hodnocení míry podpory v oblasti ochrany a obhajoby, zdraví a problémového chování. Výsledkem hodnocení je jednak index SIS vyjadřující kvantitativně potřebnou míru podpory, ale také konkrétně pojmenované potřeby posuzované osoby. (AAIDD, 2004).

Takto zaměřená klasifikace podává informace o osobě s mentálním postižením ve vztahu k činnostem, které jsou pro většinu společnosti běžné. Pojmenovává to, co je třeba zajistit, aby mohl konkrétní člověk zvládat životní situace a vést plnohodnotný život a poskytuje tak dobrý podklad pro nastavení podpory pro člověka.

Nezbytná míra podpory uživatelů sociálních služeb

V ČR vznikl další nástroj – Posuzování nezbytné míry podpory uživatelů – vypracovaný týmem Národního centra podpory transformace sociálních služeb, který je určen především pro podporu poskytovatelů pobytových sociálních služeb při transformaci.

„Tento nástroj byl vytvořen za účelem pomoci přehledně zhodnotit míru nezbytné podpory u jednotlivých uživatelů služby (tedy především čas nezbytné asistence uživatelům), a tím umožnit získání jednoho ze zásadních analytických vstupů pro další plánování deinstitucionalizace služby. Vyhodnocení míry nezbytné podpory je základním krokem pro nastartování transformačních procesů.“ (TRASS, 2010)

Dotazník je postaven na deseti oblastech (kapitolách) lidského života:

- 1) Komunikace
- 2) Péče o sebe
- 3) Péče o domácnost
- 4) Zdraví
- 5) Bydliště a prostředí
- 6) Bezpečí a rizika
- 7) Vztahy
- 8) Osobní uplatnění a spokojený život
- 9) Finance a úřady
- 10) Pravidla a povinnosti

U každé kapitoly je popis, který přesněji definuje, čeho se týká. Dále je rozvedena a upřesněna v podkapitolách. U každé z nich je možnost vybrat z pěti formulací, které popisují různou míru zvládnutí dané činnosti. Výsledek se zapisuje na číselné ose a následně do tzv. Kruhu podpory“.

Z hlediska míry nezbytné podpory může být uživatel na základě týmového vyhodnocení považován za:

- 1) Osobu s potřebou nízké míry podpory (1 – 7 hodin denně, pomoc se složitějšími úkony a částečný dohled).
- 2) Osobu s potřebou středně vysoké míry podpory (8 – 16 hodin denně, přes den a částečně i přes noc dopomoc a pravidelná kontrola).
- 3) Osobu s potřebou vysoké míry podpory (17 – 24 hodin denně, většina úkonů prováděna zcela nebo s velkou dopomocí druhou osobou).

Při vyplňování těchto nástrojů zjišťování potřebné podpory je třeba, aby se na něm podílelo více osob, které posuzovaného znají. V ideálním případě by měl být „tým hodnotitelů“ složen např. ze zástupců poskytovatele sociální služby, blízkých osob nebo jiných podporovatelů posuzovaného. U SIS se také předpokládá účast samotného posuzovaného a jeho spolupráce při vyhodnocování potřebné podpory.

Tyto nástroje neslouží k oficiální klasifikaci osob s mentálním postižením, jejich vznik ale vypovídá o vývoji v pohledu na osoby s postižením a potřebě popisněji a individualizovaně posuzovat jejich potřeby vzhledem k možnosti vést život podobající se běžným standardům v dané společnosti.

3 HISTORIE ÚSTAVNÍ PÉČE

3.1 Stručný přehled vývoje přístupu k lidem s mentálním postižením

Postoj k lidem s mentálním postižením a s tím související přístup k péči o ně se stále vyvíjí.

Podle Matouška (1999) z antiky nemáme žádné záznamy o existenci zařízení pro jakkoli hendikepované osoby. Děti narozené s viditelným postižením byly zabíjeny nebo odkládány. Dospělí lidé s postižením byli součástí společnosti, pokud jí nebyli nebezpeční. V tom případě je čekalo vyloučení ze společnosti, tedy vyhnanství.

Zakládání institucí pečujících o lidi s postižením se objevuje až s křesťanstvím. Jedná se o různé útulky a sirotčince zřizované církví. Zároveň ale církve vnímala duševní postižení jako posedlost, ne jako nemoc. Péče o takto hendikepované tedy měla často spíše represivní charakter. Většina lidí s duševním postižením se ale stále pohybovala ve společnosti.

Na přelomu středověku a novověku se mění oficiálně přístup k péči o hendikepované vlivem vzniku institutu tzv. domovského práva, které mimo jiné ukládá obcím povinnost postarat se o své chudé. V té době se vedle církve stávají zřizovateli různých ústavů také obce.

První ústavy, jejichž hlavním účelem je vyloučení duševně nemocných ze společnosti vznikají na přelomu sedmnáctého a osmnáctého století. V těchto zařízeních jsou drženi pohromadě duševně nemocní, mentálně postižení, ale také kriminální osoby, zběhlí klerici a propuštění vojáci a někdy i chudí.

Během průmyslové revoluce postupně přebírá úlohu péče o jedince s postižením od církve a obcí stát a zakládá velké ústavy nového typu, ve kterých začíná rozlišovat jednotlivé skupiny lidí, pro které ústavní péči zřizuje. Tyto instituce se tedy začínají specializovat. Vznikají první blázince, polepšovny, starobince apod.

Teprve na konci devatenáctého a počátku dvacátého století se začíná pohlížet na ústavy ne jen jako na zařízení sloužící k vyloučení osob s postižením ze společnosti. Péče v ústavech se obrací od modelu ochrany společnosti před těmito jedinci k modelu ochrany těchto osob před nároky okolního světa. Zároveň zde začíná fungovat specializovaná péče.

Model ochrany před vnějším světem převládal u nás v pohledu na ústavní péči o lidi s mentálním postižením u odborníků až do nedávné doby a ve společnosti přetrvává dodnes. Zároveň existuje názor, že v odborná institucionální péče má nejlepší prostředky k rozvoji klientů a udržování jejich zdravotního stavu prostřednictvím rehabilitace, různých terapií, specializovaného personálu a také zdravotnických pracovníků. Hledisko „ochrany společnosti“ před lidmi s mentálním postižením také hraje ve společnosti stále určitou roli, jak se ukazuje z různých petic a protestů občanů v místech, kde má v běžné zástavbě vzniknout nová sociální služba pro lidi s mentálním postižením.

3.2 Historie pobytových služeb v Jihomoravském kraji po roce 1948

3.2.1 Ústavy sociální péče – dnešní Domovy pro osoby se zdravotním postižením

V Jihomoravském kraji funguje v současné době třináct zaregistrovaných sociálních služeb Domov pro osoby se zdravotním postižením, které mají cílovou skupinu dospělé osoby s mentálním postižením. Většina z nich jsou bývalé ústavy sociální péče, které byly zakládány po roce 1948, respektive 1956 v souvislosti se změnou státní politiky a sociálního systému. Byl zrušen institut domovského práva a vznikl institut státního občanství. Sociální systém byl centralizovaný a stát postupně zakládal vlastní ústavní instituce. Některé státní ústavy vznikly na základě znárodnění církevního majetku a převzetí již fungujících zařízení, které do té doby zřizovaly různé spolky a církve prostřednictvím kongregací a řádů.

Jedním z prvně založených ústavů v Jihomoravském kraji byl dnešní DOZP Kociánka, který byl od roku 1919 v majetku Zemského spolku pro léčbu a výchovu mrzáčků na Moravě. Jednalo se tedy původně o děti s tělesným postižením. „Účelem spolku bylo poskytovat osobám přiměřené léčení jejich tělesných vad zároveň s individuálním, všeobecným i odborným vzděláním a výchovou, jakož i praktickým výcvikem pro vhodné povolání, které by jim zajistilo samostatnost v životě.“ V průběhu let se ústav – později v majetku státu – rozrůstal a byly stavěny nové budovy. Po roce 1989 se rozšířila klientela ÚSP Kociánka také na děti a mládež s mentálním postižením.

Dalším zařízením založeným v roce 1919 byl dnešní DOZP Zámeček Střelice. Byl to původně Zvláštní dětský domov pro chlapce s mentálním postižením, o které zde pečovaly sestry dominikánky. Od 1958 zde byl zřízen Ústav sociální péče pro děti duševně vadné,

který byl později přejmenován na ÚSP pro mentálně postiženou mládež. Od roku 1964 zde žily kromě chlapců i dívky.

Dnešní DOZP Zámek Břežany jako ústav pro péči o dívky s mentálním postižením začal fungovat od roku 1926 a vedla jej kongregace sester sv. Hedviky, které měly zámek ve vlastnictví. V roce 1940 zde žilo 100 dívek. Po roce 1948 byl zámek znárodněn. Sestry zde pracovaly nadále v civilu spolu s ostatními zaměstnanci. Po roce 1989 byl majetek vrácen této kongregaci a ta zde sídlí dodnes a o objekt pečuje.

V období socialismu pak vznikl ÚSP Klentnice, dnešní DOZP Srdce v domě. Byl založen v roce 1959 pro dívky s mentálním postižením a vedla jej kongregace školských sester sv. Františka. Z počátku zde bydlelo 18 dívek, ale v roce 1961 jich bylo 40. Ústav se také časem rozrostl o další budovy.

V roce 1961 byly založeny dva ústavy na jižní Moravě. Jedním z nich je ÚSP v Kyjově, dnešní DOZP Horizont Kyjov. Byl původně pouze pro chlapce. Pracovaly zde řádové sestry z kongregace Sv. Kříže ze slovenské provincie a později i civilní zaměstnanci. Teprve od roku 2015 zde žijí i ženy.

Druhé zařízení založené ve stejném roce je dnešní DOZP Paprsek ve Velkých Opatovicích, které ale přijalo první obyvatele až v roce 1963. Do konce tohoto roku se jich nastěhovalo 110. Původním útočištěm tohoto zařízení byl zámek v Borotíně. Pracovaly zde – kromě civilních zaměstnanců – nejdříve sestry řádu Sv. Kříže z psychiatrické léčebny z Kroměříže a po jejich odchodu také 25 sester řádu Nejsvětějšího Srdce Ježíšova z léčebny v Letovicích. V roce 2000 bylo zařízení přestěhováno do nově postaveného objektu ve Velkých Opatovicích.

V roce 1965 vznikl ÚSP pro dospělé v Šebetově. Před ním sídlila v budově tohoto bývalého zámku útulna pro hluchoněmé ženy. Kapacita zařízení byla 115 osob a byly to pouze ženy.

Dalším zařízením původně v budově zámku je dnešní Domov u lesa Tavíkovice. V roce 2001 byla uvedena do provozu nová budova, kam byl tehdejší ÚSP přestěhován.

Služba DOZP poskytovaná v Zeleném domě pohody v Hodoníně vznikla v roce 1991 jako ÚSP, které původně obývaly pouze dívky a ženy, později přibyli i muži. Toto zařízení je jedno z mála DOZP, které má nízkou kapacitu – žije zde pouze 20 osob. Kromě DOZP zde funguje ale také týdenní stacionář, který poskytuje pobytové služby dalším 14 osobám.

V roce 1991 bylo založeno také brněnské Centrum sociálních služeb, které dnes poskytuje služby DOZP lidem s mentálním postižením ve čtyřech pobytových zařízeních. Jedná se o menší zařízení na různých místech města Brna – Srdíčko, Gaudium, Nojmánek a Tereza.

3.2.2 Chráněná bydlení

V devadesátých letech minulého století se v souvislosti se změnou politického systému, otevření hranic směrem na západ a celkové nálady ve společnosti začal měnit také pohled na lidi s postižením. Lidé pečující o svoje blízké s postižením hledali nové možnosti péče. Postupně začali vznikat na základě změn v legislativě nové typy služeb pro lidi s mentálním postižením, často ve spolupráci s rodinami a pečujícími osobami. Byla zakládána občanská sdružení a obnovovány církevní organizace, které po inspiraci v zahraničí začaly zřizovat např. denní stacionáře, chráněné dílny nebo a jako nový typ pobytové služby také chráněná bydlení.

V jihomoravském kraji postupně vznikla chráněná bydlení zřízená církevními organizacemi. Jsou to jednak zařízení Diedězní charity Brno – Chráněné bydlení sv. Anežky a Chráněné bydlení sv. Michaela v Brně. ChB sv. Anežky vzniklo v roce 2010 a poskytuje služby nejen osobám s mentálním postižením, ale i jinými typy zdravotního postižení, a to v bytovém domě blízko centra města. ChB sv. Michaela bylo provozováno nejprve od roku 2001 v jednom obecním bytě, následně také v jednom rodinném domě a v jednom bytovém domě a postupně se služba rozrostla o další dva byty v běžné městské zástavbě.

Charitní chráněná bydlení vznikla také v obci Skryje v roce 2011 pod Oblastní charitou Tišnov a ve Vyškově v zařízení Ostrov jistoty, kde poskytuje služby také lidem s chronickým duševním onemocněním Oblastní charita Vyškov.

Další církevní organizací zřizující chráněná bydlení v JMK je Diakonie Českobratrské církve evangelické. Jsou to chráněná bydlení Arkénie (od roku 2007) a Mirandie (od roku 2015) v Brumovicích na Moravě a chráněné bydlení Letovice (od roku 2010).

Ostatní chráněná bydlení, která vznikla mimo příspěvkové organizace JMK jsou zřizována neziskovými organizacemi. Jedná se o obecně prospěšnou společnost Ruka pro život, která v Brně – Králově Poli provozuje chráněné bydlení od roku 2015. Dále je to spolek Hnutí humanitární pomoci – centrum Velan v Blansku – Klepačově.

V rámci transformace pobytových sociálních služeb začaly vznikat také služby chráněné bydlení při některých výše uvedených Domovech pro osoby se zdravotním postižením. Zřizováním služeb ve formě chráněného bydlení tak alespoň částečně naplňují současné požadavky na změnu poskytování pobytových služeb. Počet uživatelů služeb v původním typu bydlení ve formě ústavní péče a v těchto chráněných bydleních je ale stále výrazně převažující.

4 CHARAKTERISTIKA SOUČASNÝCH POBYTOVÝCH SLUŽEB V ČESKÉ REPUBLICE

Pobytové sociální služby poskytují svým uživatelům mimo další činnosti také ubytování. To znamená, že tam uživatel trvale či přechodně žije a nebo využívá týdenního pobytu a víkendy a svátky tráví v rodině nebo jinde.

4.1 Domovy pro osoby se zdravotním postižením a další služby

Domov pro osoby se zdravotním postižením (DOZP)

Pobyt v těchto zařízeních je celoroční, to znamená, že nahrazuje uživatelům této služby domov. Podle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách obsahuje tyto základní činnosti:

- a) poskytnutí ubytování,
- b) poskytnutí stravy,
- c) pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu,
- d) pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,
- e) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
- f) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- g) sociálně terapeutické činnosti,
- h) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Domov se zvláštním režimem

Jedná se o službu, která bývá nejčastěji součástí domova pro osoby se zdravotním postižením a je určena pro specifickou skupinu osob, které mají větší nároky na podporu a dohled z hlediska sebeobsluhy, vlastní bezpečnosti, ale také schopnosti soužití s ostatními uživateli. Často jsou to například lidé s autismem, poruchami chování apod.

Domov pro seniory

Služba je určena pro specifickou kategorii určenou věkem uživatelů, náplň služby je téměř stejná jako v domově pro osoby se zdravotním postižením, ale přizpůsobuje se věku uživatelů.

Týdenní stacionář

Tato služba nenahrazuje uživatelům plně domov, tráví zde pouze čas pracovních dnů. Bývá často také součástí DOZP a je určena uživatelům, kteří mají domov jinde a tráví víkendy a svátky v rodině.

Odlehčovací služby

Pobytová odlehčovací služba je určena lidem, kteří žijí v rodině nebo jinde a jejichž blízcí, kteří o ně běžně pečují, potřebují nějaký čas na oddech, nebo se ocitnou v krizové situaci např. v souvislosti s vlastním zdravotním stavem. V pobytové odlehčovací službě tedy uživatel stráví časově omezenou, většinou předem stanovenou, dobu a pak se vrací do rodiny nebo k jiným pečujícím.

4.2 Chráněné bydlení

Tento typ služby plní uživatelům funkci domova. Žijí zde dlouhodobě a služby jsou jim poskytovány podle individuálních potřeb. Tato služba mívá formu skupinovou, kde žije několik uživatelů v jedné domácnosti, nebo individuální. Základní činnosti poskytované v tomto typu služby dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách jsou tyto:

- a) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,
- b) poskytnutí ubytování,
- c) pomoc při zajištění chodu domácnosti,
- d) pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,
- e) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
- f) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,

g) sociálně terapeutické činnosti,

h) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

4.3 Základní rozdíly ve způsobu poskytování služeb v DOZP a v chráněném bydlení

Základní rozdíl služby chráněné bydlení a ostatních typů pobytových služeb je již v náplni služby dle zákona o sociálních službách. U ostatních typů služeb je v základních činnostech *poskytnutí stravy*, u služby chráněné bydlení je to *poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy*. Dále u ostatních typů služeb je *pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu*, kdežto u služby chráněné bydlení je *pomoc při zajištění chodu domácnosti*. Předpokládá se tedy, že se uživatelé v chráněném bydlení budou podílet na chodu domácnosti a na přípravě stravy, pokud jsou toho schopni. U ostatních pobytových zařízení naopak ze základních poskytovaných činností vyplývá, že všichni uživatelé budou mít stravu a chod domácnosti zajištěny bez ohledu na své schopnosti a možnosti.

V praxi se jedná také o rozdíl v celkovém uspořádání „domácností“. DOZP jsou zpravidla umístěny ve větších objektech nebo areálech, počet obyvatel se pohybuje kolem zhruba od sta do dvou set osob. Bývají členěny na jednotlivá oddělení s počtem uživatelů kolem osmi až dvaceti osob. Uživatelé zde bydlí většinou ve jedno- až tří- nebo čtyřlůžkových, někde dokonce pěti- a šestilůžkových pokojích. Na těchto odděleních bývá společenská místnost, případně jídelna, ale většinou uživatelé dostávají alespoň obědy a večere v jídelně společně pro celé zařízení. Obědy vaří pro celé zařízení v kuchyni s profesionálními kuchaři. Úklid je zajištěn profesionálními uklízečkami.

V chráněném bydlení žije ve společné domácnosti typu bytu nebo rodinného domku od jednoho do zhruba osmi osob, uživatelé mají jednolůžkové nebo dvojlůžkové pokoje a obývací místnost s jídelním stolem a kuchyní, kde s podporou asistentů připravují stravu a pečují o domácnost.

Dalším rozdílem mezi DOZP a CHB je způsob, jakým tyto služby naplňují *výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti*, případně *sociálně terapeutické činnosti*. Součástí DOZP jsou ve většině případů tzv. terapeutické dílny a jiné aktivity přímo v areálu zařízení nebo hromadně využívané služby mimo zařízení. Uživatelé tedy tráví ve většině případů

celodenně čas přímo v objektu a nemají moc důvodů opouštět areál zařízení. Naproti tomu v CHB zpravidla žádné podobné služby v terapeutických dílnách neposkytuje ani neorganizuje hromadné aktivity v podobě kroužků a podobně. Uživatelé jsou tedy nuceni trávit část denní doby většinou mimo zařízení a chodit do zaměstnání, využívat jiné sociální služby, případně hledat aktivity mimo sociální služby. To vše podle individuálních zájmů, možností a schopností každého uživatele a zároveň s takovou mírou podpory ze strany zařízení, jakou k tomu potřebuje.

Z výše uvedeného vyplývá, že většina zařízení DOZP je zařízeními ústavního typu. I přes změny, které nastaly v sociální péči a službách po roce 1989 a zvláště od roku 2006 s novým zákonem o sociálních službách, systém poskytování péče v těchto zařízeních nezaznamenal výraznější reorganizaci.

Změny samozřejmě částečně nastaly v celkovém přístupu k lidem s postižením i v humanizaci podmínek v těchto zařízeních. Jedná se jednak o úpravy a rekonstrukce objektů, přistavování nových budov, které více vyhovují dnešním standardům bydlení, péče a poskytovaných služeb. Prostory jsou často více členěny a vznikají tak menší pokoje (například namísto jednoho pokoje pro 6 osob jsou dva dvoulůžkové), oddělení se zmenšují a někde vznikají jednotky počtem se více přibližující běžné domácnosti. Prostory jsou bezbariérové a umožňují tak teoreticky pohyb všem bez omezení. Uživatelé mají možnost si svoje pokoje alespoň částečně dovybavit, mají většinou možnost si je zamýkat. Celkově je kladen větší důraz na soukromí uživatelů alespoň v takové míře, jak je to v daném prostředí možné.

Setrvává však přístup uzavřené instituce, která si žije vlastním životem a je ve velké míře odtržena od společnosti, komunity a dění kolem. Toto je oproti minulým dobám narušováno občasnými akcemi pořádanými v těchto zařízeních pro veřejnost nebo naopak vycházením některých uživatelů ze zařízení.

4.3.1 Chráněné bydlení Šanov

Službu Chráněné bydlení Šanov poskytuje Zámek Břežany p. o. Domov pro osoby se zdravotním postižením Břežany.

Služba je určena osobám s mentálním postižením, které potřebují individuální podporu v každodenním životě. Věková hranice pro přijetí je 19 let.

Služba je zde poskytována ve dvou dvoupodlažních domcích, které spolu sousedí a nacházejí se v obci Šanov nedaleko Znojma. V bezprostředním okolí chráněného bydlení se nachází nová výstavba běžných rodinných domů a také budovy Domova pro seniory. Poloha obce poskytuje dobré dopravní spojení – vlakem nebo autobusem – s okolními obcemi i většími přilehlými městy.

V současné době žije v chráněném bydlení Šanov 11 uživatelů služby. V jednom z domků jsou čtyři samostatné bytové jednotky, kde žijí uživatelé samostatně nebo po dvou. Druhý domek poskytuje ubytování v pěti samostatných pokojích a uživatelé mají společné sociální zařízení, jídelnu s kuchyní a obývací pokoj.

V chráněném bydlení se střídají tři zaměstnankyně v přímé péči v dvousměnném provozu, které zajišťují asistenci na místě denně od 7 do 21 hodin. V nočních hodinách je poskytována pouze pohotovost, kdy je jedna ze zaměstnankyň dosažitelná pomocí telefonu.

Většina uživatelů je zaměstnána nebo pracuje na příležitostných brigádách. Za prací dojíždějí individuálně a samostatně do jiných obcí, např. do Znojma nebo do Břežan. Občasné brigády mají někteří uživatelé také přímo v obci Šanov.

Všichni uživatelé Chráněného bydlení Šanov mají omezenou svéprávnost zvláště v nakládání s penězi od určité výše, uzavírání smluv, péči o své zdraví, ale většina také v možnosti chodit k volbám. Zaměstnanci chráněného bydlení tedy spolupracují s opatrovníky jednotlivých uživatelů v záležitostech, které podléhají jejich omezení ve svéprávnosti.

Uživatelé si obstarávají nákupy osobních věcí a drobnějších potřeb pro domácnost samostatně podle svých možností nakládání s penězi a v případě potřeby po dohodě s asistenty.

Úklid ve svých pokojích a domácnostech si zajišťují uživatelé sami. Ve společných prostorách dle dohodnutého rozpisu služeb a ve vlastních pokojích nebo bytech jednotlivě. Samostatně nebo s podporou asistentů také obstarávají péči o prádlo a jiné domácí práce, např. péči o zahradu kolem domků.

Potraviny nakupují uživatelé společně podle domluveného rozpisu a společně také připravují večeře v pracovní dny a celodenní jídlo ve dnech volna. Obědy ve všední dny odebírají z vedlejšího Domova pro seniory nebo se stravují v zaměstnání.

Návštěvy mohou uživatelé přijímat kdykoliv, pokud bydlí ve dvoulůžkovém pokoji, musí s návštěvou v pokoji souhlasit jejich spolubydlící.

V přízemí jednoho z domků chráněného bydlení je malá kancelář se sociálním zařízením pro zaměstnance. Uživatelé mají do této kanceláře přístup kdykoli je zde někdo ze zaměstnanců. Mají zde uloženy svoje individuální plány a někteří na vlastní žádost také svoji kasičku s hotovými penězi pro vlastní potřebu.

4.3.2 DOZP Břežany

Služba DOZP Břežany je určena pro uživatele s mentálním postižením ve všech stupních od 16 let.

V DOZP Zámek Břežany jsou uživatelé ubytováni v celkem 43 pokojích, z toho je pět jednolůžkových, šest dvoulůžkových, 17 třílůžkových a zbytek vícelůžkových. Kromě 68 uživatelů v jedno- až třílůžkových pokojích žije zbývajících 79 uživatelů v 15 vícelůžkových pokojích, průměrně tyto počty vycházejí na zhruba 5 osob v jednom pokoji. Pokoje jsou bez sociálního zařízení.

Všechna oddělení byla rekonstruována na tzv. rodinné bydlení, to znamená, že v jednom místě je soustředěna „celá domácnost“ – pokoje, sociální zařízení a pracovna. Uživatelé mají možnost dovybavit si pokoje vlastním nábytkem a elektrospotřebiči.

Majitelem objektu je Kongregace sester sv. Hedviky a ve spolupráci s nimi probíhají postupné rekonstrukce jednotlivých „domácností“. Jejich cílem je zvláště vytvořit menší pokoje pro uživatele.

V zařízení je zaměstnáno 81 zaměstnanců v přímé péči a 6 vychovatelů.

Dalšími zhruba 50 zaměstnanci jsou zdravotní sestry, kuchařky, údržbáři, krejčí, pradleny, ekonomičtí a vedoucí pracovníci a sociální pracovnice.

Uživatelé jsou rozděleni do 14 domácností podle „fyzických a mentálních schopností, věku a pohlaví“. V každé z těchto domácností žije kolem 10 osob.

Přímo v zařízení pravidelně ordinuje praktická lékařka, psychiatrička a kožní lékařka.

V rámci aktivizačních činností mají uživatelé tyto možnosti přímo v areálu zařízení: muzikoterapie, arteterapie, práce s hlínou, pohybová terapie, trampolining, hippoterapie, animoterapie, stolařská dílna, individuální vycházky s imobilními uživateli, psychorelaxační pokoj a wellnes.

Návštěvy mohou uživatelé přijímat kdykoli v denní dobu na místech, která jsou k tomu vymezena – vestibul, chodba, jídelna, malá zasedací místnost a celý areál. Pouze návštěvy nemocných uživatelů jsou možné v jejich pokoji u lůžka.

5 TRANSFORMACE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

„Transformace sociálních služeb je souhrn procesů změny řízení, financování, vzdělávání, místa a formy poskytování služeb tak, aby výsledným stavem byla **péče v přirozeném prostředí člověka a snižování ústavních kapacit.**“ (TRASS, 2017)

Tyto postupně probíhající změny se týkají zejména lidí s postižením a to těch, kteří dnes žijí v ústavních zařízeních, ale také do těch, kteří budou v budoucnu vyhledávat sociální služby. Po úspěšném procesu transformace by měly být nahrazeny služby, které nevyhovují kritériím pro život v běžném prostředí a možnosti individuálně využívat také služby mimo sociální sféru, službami komunitního charakteru.

Transformací sociálních služeb se zabývá Národní centrum podpory transformace sociálních služeb, které je součástí Ministerstva práce a sociálních věcí. Vydává podpůrné dokumenty týkající se této problematiky, jako jsou např. analýzy, vzory transformačního plánu, nástroje pro poskytovatele sociálních služeb a pro obce, kritéria a dokumenty k financování a rizikům transformace.

V dokumentu Kritéria transformace je v případě pobytových služeb uvedeno **Nastavení cílů služby:**

- Uživatel žije ve svém přirozeném prostředí.
- Uživatel navazuje a udržuje běžné společenské vztahy a role.
- Služba podporuje udržování a rozvoj schopností a dovedností uživatele vedoucí k samostatnosti.
- Uživatel využívá běžné zdroje v komunitě, není závislý na dané sociální službě ani na jiných sociálních službách, ale je mu umožněno jejich využívání.
- Služba podporuje uživatele v jeho rozhodování a usiluje o realizaci aktivit a životního stylu dle jeho rozhodnutí.
- Služba podporuje uživatele individuálně.

Dále jsou v dokumentu uvedeny kritéria týkající se provozních charakteristik služby, lokality, kde může být služba realizována včetně např. vyhnutí se příliš velké koncentraci sociálních služeb v jednom místě, zázemí a vybavení služby a také maximální kapacita

služby v různých typech bydlení. Například v jedné skupinové domácnosti může podle těchto kritérií žít maximálně šest uživatelů služby. V jednom domě se mohou nacházet maximálně dvě skupinové domácnosti. Pro osoby s vysokou mírou podpory platí, že mohou být v jednom domě ve třech domácnostech.

Tento příklad je zde uveden pro představu, jak podrobně jsou kritéria zpracována a poukazuje na fakt, že podpora ze strany státních institucí pro transformaci je postupně rozvíjena do detailů.

Přesto panují u zřizovatelů služeb, poskytovatelů služeb i veřejnosti všeobecně stále obavy z kompletního přetransformování velkých ústavních zařízení v malé služby.

Ačkoli podle informací Národního centra pro podporu transformace byly první dokumenty týkající se transformace vydány na MPSV již v roce 2006, v Jihomoravském kraji bylo zatím zřízeno jen poměrně malé množství míst v nových tzv. komunitních zařízeních a zároveň počet lůžek ve velkých ústavních zařízeních zůstává stále vysoký, viz. *Tab. 1*.

Tab.1. Počty uživatelů služeb v jednotlivých DOZP a ChB

<i>DOZP – název služby, obec</i>	<i>Počet uživatelů služby DOZP</i>	<i>Chráněné bydlení – název služby, obec</i>	<i>Počet uživatelů služby ChB</i>	<i>Poznámka</i>
Centrum Kociánka, Brno	40	Centrum Kociánka, Brno	17	ChB - 13 bytů, pouze 2 z nich mimo areál DOZP
Domov Horizont, Kyjov	220	Domov Horizont, Kyjov	16	ChB – 6 bytů mimo areál DOZP
Domov u lesa Tavíkovice, Tavíkovice	102	---	---	
Paprsek, Velké Opatovice	108	Paprsek, Velké Opatovice	4	ChB – 1 byt mimo areál DOZP
Sociální služby Šebetov, Šebetov	160	---	(17)*	*„Samostatné bydlení“ – 6 bytů mimo areál DOZP
Srdce v domě, Klentnice	113	Srdce v domě, Mikulov	12	ChB – 4 byty
Zámeček Střelice, Střelice u Brna	100	---	---	„Tréninkový byt“ – 6 uživatelů v areálu DOZP
Zámek Břežany, Břežany	149	Zámek Břežany, Šanov	11	ChB – 2 rodinné domky
Zelený dům pohody, Hodonín	20	Zelený dům pohody, Hodonín	12	ChB – 6 bytů mimo areál DOZP
Centrum sociálních služeb, Brno	48	---	---	

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 VÝZKUM KVALITY ŽIVOTA UŽIVATELŮ SLUŽEB DOZP ZÁMEK BŘEŽANY A CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ ŠANOV

6.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zjistit, jak se změnila kvalita života lidí s mentálním postižením žijících původně v Domově pro osoby se zdravotním postižením Zámek Břežany v závislosti na přestěhování do služby Chráněné bydlení Šanov a to z pohledu samotných těchto osob. Prostřednictvím výzkumu bude zjišťováno, jak vnímají uživatelé této pobytové sociální služby svůj minulý život v ústavní péči ve srovnání s životem v relativně běžném prostředí ve standardní zástavbě obce Šanov a jak vidí kvalitu svého života v minulosti a nyní. Výsledek výzkumu by měl ukázat případné vnímané kvalitativní změny v životě několika konkrétních jedinců, které se udály v závislosti na tom, jakou pobytovou službu využívají.

6.2 Výzkumný problém

Jak hodnotí člověk s mentálním postižením kvalitu svého života v Chráněném bydlení Šanov ve srovnání s kvalitou svého života v Domově pro osoby se zdravotním postižením Zámek Břežany?

Výzkumné otázky:

- a) Jak vypadal život uživatele z jeho pohledu v DOZP Břežany a jak s ním byl spokojen?
- b) Jak vypadá život uživatele z jeho pohledu v Chráněném bydlení Šanov a jak je s ním spokojen?
- c) Co nejvíce uživatel oceňuje v Chráněném bydlení Šanov?
- d) Co uživateli chybí v Chráněném bydlení Šanov?

6.3 Výzkumný vzorek

Nejprve je třeba vysvětlit, proč je předmětem výzkumu kvalita života lidí v uvedených konkrétních sociálních službách DOZP Zámek Břežany a Chráněné bydlení Šanov. Autorčiným záměrem bylo vybrat pro účely výzkumu takové osoby, které zakusily život v obou těchto formách pobytových služeb. Vzhledem k výše uvedeným počtům osob ve službách chráněné bydlení v Jihomoravském kraji, které vznikly na základě započetí

transformace sociálních služeb a kterých je podle registru sociálních služeb celkem šest, se autorka rozhodla vybrat si jedno z těchto zařízení a oslovit jeho obyvatele.

Výzkumným vzorkem jsou v tomto případě téměř všichni uživatelé chráněného bydlení Šanov, kterých je celkem jedenáct. Pro výzkum jich bylo vybráno deset z nich z důvodu jejich schopnosti srozumitelně komunikovat a sdělovat verbálně vlastní názor.

Mezi respondenty je sedm žen a tři muži a všichni jsou ve věku mezi 33 a 65 lety, průměrný věk je necelých 49 let. Sedm z nich je v ústavní péči od dětství, a to buď v Břežanech nebo v jiném ústavním zařízení. Pouze tři respondenti uvedli, že strávily část dětství v rodině nebo se dostali do ústavní péče po patnáctém roce života. Všichni respondenti mají lehký nebo střední stupeň mentálního postižení.

6.4 Metody výzkumu

Pro výzkum byla zvolena metoda polostrukturovaného rozhovoru, při kterém má respondent možnost se nahlas zamyslet a popisovat svůj život vlastními slovy. Může tak vyslovit i takové myšlenky, na které nebyl přímo tázán a které mohou být důležitou výpovědí o jeho pocitech a vnímání kvality vlastního života. Výhodou takto vedeného rozhovoru je i možnost kladení doplňujících otázek nebo takových otázek, které pomáhají správně pochopit význam odpovědi, a nebo ji upřesnit. U dotazování se lidí s mentálním postižením je také důležité, že rozhovor plyne přirozeně a dává jim tak prostor pro vyjádření bez pocitu, že je nějaká odpověď správná a jiná špatná.

6.5 Základní otázky polostrukturovaného rozhovoru

- 1) Jak jste v DOZP bydlel/a a jak jste s tím byl/a spokojen/a?
- 2) Jak vypadalo stravování a jak jste s tím byl/a spokojen/a?
- 3) Co jste dělal/a během dne v DOZP a jak jste s tím byl/a spokojen/a?
- 4) Mohl/a jste chodit samostatně ven mimo areál a jak jste s tím byl/a spokojen/a?
- 5) Jak bydlíte teď a jak jste s tím spokojen/a?
- 6) Jak funguje společná domácnost a jak vám vyhovuje?
- 7) Chodíte do práce a jak jste s tím spokojen/a?

8) Co děláte ve volném čase a jak jste s tím spokojen/a?

9) Čeho si nejvíce ceníte na životě v chráněném bydlení?

10) Je něco, co se ve vašem životě změnilo k horšímu nebo co vám chybí po přestěhování do chráněného bydlení?

Rozhovory probíhaly ve chráněném bydlení ve vlastních pokojích respondentů v klidu a v příjemné atmosféře jejich domácího prostředí. Jednotlivé rozhovory trvaly deset až patnáct minut.

6.6 Způsob zpracování výzkumu

Rozhovory s respondenty byly nahrávány na mobilní telefon a následně přepsány. Z odpovědí na otázky kladené v rozhovorech byla abstrahována signifikantní slovní spojení vztahující se k výzkumným otázkám. K těmto slovním spojením pak byly přiřazeny významy, na základě kterých byly zobecněny závěry výzkumu.

6.7 Zpracování rozhovorů

1) Jak jste v DOZP bydlel/a a jak jste s tím byl/a spokojen/a? – výzkumná otázka a)

- Hrozný. Někdy...Děcka byly takový divný, zlý, dělaly naschvály...bylo to naprd...Když mě někdo naštvál, tak jsem musel z toho pokoje vylítnout. Když přijela rodina, tak jsem neměl soukromí, všichni jenom otravovali, něco žebrali...
- Nás bylo na pokoji moc těch děcek...nebylo tam klidu...tam hulákali...furt chodili, lítali, bouchali dveřma...nevyspali jsme se dobře...
- Blbý. To jsme měli dohromady...Mně se to moc nelíbilo, vůbec.
- No tam jsme byly dohromady s holkami v té jedné místnosti... víc nás tam bylo...to nebyla spokojenost.
- No to nás bylo deset nebo jedenáct...ale jako jo, dalo se to...sice dětství bylo trošku špatný, ale jako šlo to.
- Bylo nás jedenáct...my jsme byly dohromady všechny holky na pokoji...oni se tam hádaly...
- No vypadalo to tak napůl, nevypadalo to moc dobře. Bylo nás 33 děcek na pokoji...no jo, to bylo jako vojáci. Po dvou třech postele. (ukazuje rukou

nahoru)...moc ne, ale co naděláte? Musel si člověk zvyknout...No, hulákání a hádání se, to se mi nelíbilo, tak jsem šel vždycky do parku projít se. Vždycky jsem šel ráno ven nebo do dílny a tam hulákali taky.

- Tak já jsem bydlel s J. B., s J. a s P. jsme bydleli...na pokoji. Čtyři kluci. Dobrý to bylo...jako bylo to dobrý tam...soukromí jsem taky měl, že jo, ale bylo tam moc děcek, křičely tam, no... když byla nějaká návštěva...tak tam byl řev, tam byl rambajz...jo, tam nebyl jako klid. To se tam ozývá na chodbě.
- Já jsem bydlela na desítce...to bylo oddělení...jako s děvčaty...to jsme dohromady bydlely. Taky to bylo dobrý.
- Nás tam bylo patnáct, to byla velká ložnice...to už ne, to nás bylo trošku míň... Než jsme si zvykla, tak mě to připadalo takový to...My jsme byly s holkama furt, s těma děvčatama...Tak někdy jo, někdy ne...Když oni se hádaly, tak jsme to moc ani nesnášela.

Významy přiřazené uvedeným signifikantním spojením:

- občasná nespokojenost, nepřátelské prostředí, nutnost opouštět sdílený pokoj, nedostatek soukromí, obtěžování ze strany spolubydlících
- velký počet spolubydlících, hluk, rušený spánek
- společné bydlení, nespokojenost
- společné bydlení, velký počet lidí, nespokojenost
- velký počet spolubydlících, celkem spokojenost
- velký počet spolubydlících, hádky
- částečná nespokojenost, velký počet spolubydlících, hluk, hádky, nutnost opouštět sdílený pokoj
- méně spolubydlících, spokojenost, soukromí, hluk, moc lidí
- společné bydlení, spokojenost
- velký počet spolubydlících, zvyk, stálá přítomnost ostatních, částečná spokojenost, hádky

2) Jak vypadalo stravování a jak jste s tím byl/a spokojen/a? – výzkumná otázka a)

- Jídelna tam byla, tam jsme chodívali...No hodně lidí...Hodně lidí, hluk, rachot...jak v jídelně normální...v restauraci
- No, oni došli, měli jsme snídani na stole...byli jsme ve velké jídelně, jsme chodívali...všichni...No, tam taky hulákali. Taky řvali a člověk se ani nenajedl...nás tam honili, honem, honem...
- V jídelně nahoře, tam jedli všichni.
- No, v jídelně, tam byla velká jídelna, tam jsme byli...no jo, hm.
- ...museli jsme chodit do jídelny, ale museli jsme se tam střídat. Ale tak jó, dobrý to bylo, nebylo to zas tak jako špatný.
- To nás vozili výtahem nahoru. Tam jsme byly v pracovně, tam jsme obědvaly. Na oddělení. Ale taky to šlo.
- Stravování jsme měli v jídelně...Bylo to třicet lidí. Byla to jídelna velká. Hrozně, u stolu nás jedlo pět šest.
- V jídelně...tam byl napsanej takovej jídelníček a tam bylo, co bude třeba na oběd...Všichni stejný...Líbilo jako, no líbilo, ale ruch jako..ono se to ozývá v té jídelně.
- ...my jsme měly na oddělení. Vařily nám kuchařky, vařily dobře...všichni to stejný...Někdy ne, někdy se tam hádaly.
- ...my jsme byli na poschodí...my jsme měli jídelnu nahoře...tam jsme se střídali. To šla třeba dvojka a trojka a potom osmička a desítka a potom devítka. No jako my jsme si mohly sednout, kde jsme chtěly, vedle kamarádek... jedině ti, co měli dietu, tak jedli něco jinýho než my, co jsme neměli dietu.

Významy přiřazené uvedeným signifikantním spojením:

- společné stravování, velký počet lidí, hluk
- příprava personálem, společné stravování, hluk, spěch
- společné stravování
- společné stravování
- společné stravování, střídání, celkem spokojenost
- stravování v menším počtu, celkem spokojenost
- společné stravování, velký počet lidí, nespokojenost
- jednotný jídelníček, spokojenost, hluk

- stravování v menším počtu, příprava personálem, občasné hádky
- střídání, volba místa, jednotný jídelníček

3) Co jste dělal/a během dne v DOZP a jak jste s tím byl/a spokojen/a? – výzkumná otázka

a)

- Koně jsme tam měli, tak jsem koňům pomáhal kydat a vozit děcka na koňu... Pak jsem chodíval k sestřičkám do Břežan tam jsem taky byl zaměstnaněj, taky jsem měl peníze...a mamce se to taky nelíbilo, že mi všechno zakazovali, když jsem měl peníze...Tetování mám, tam jsem nemoh, to mi nedovolili.
- Tak jsem šla do výchovy...měli jsme výchovu s vychovatelkou našou...dělalí jsme košíky a koberce jsme dělali v dílnách...Bavilo mě to, koberce jsem dělala, no... Tak jsem šla za I., za kamarádkama.
- V kuchyni, já jsem tam byla až do večera...ve službě. A líbilo se mně tam...s nima jo. ...když jsem nastupovala, taky jsem měla malý děti, u ležáků...na pětce u ležáků...malých. Já jsem je přebalovala. První jsme chodila do kuchyně, potom na pětku a pak ke koňům. To rozhodla vedoucí takhle.
- Já jsem chodila pomáhat do prádelny, pak do zahrady a potom brána...hlídat bránu...aby nám nikdo neutekl jako. To jsem si vybrala bránu.
- Chodívala jsem ke koním... a do výchovy jsem chodívala. A pak jsme ještě chodila do zvláštní školy... Jo, chodila jsem na keramiku a na paličkování...a tak jako, jó, nó...No, když je to jako celý den, to už potom člověk nemá svoje volno... No, museli jsme, protože tam nebylo žádné jako...abychom mohli mít volno. Pak jsem teda ještě chodívala do kuchyně, jo, když se třeba dělaly brambory, my jsme vstávali brzo a chodili jsme na brambory, jako voškrábat. No a pak už jsme potom zůstávali v kuchyni. Sobota, neděle, celý den... No, s M. jsme hrály kopanou...na chodbě, jistě. S kamarádkou.
- ...na oddělení...jsme uklízely a tak, chodily jsme někdy ven... Á tak, někdy se nám to líbilo a někdy ne. Já jsem chodívala na čtverku pomáhat...krmit, děcka malé...Krmení mě bavilo a nádobí jsem tam umývala někdy. A kluky jsem oblíkala, dycky. To oni mě poprosili.
- ...Taky jsem se tam naučil trošku pracovat, pomáhat, do dílny chodil a hrabal listí. Chodil na vycházku... Mamka s taťkou za mnou přijeli na návštěvu a aj si mě brali

na prázdniny... No, v dílnách jsem pomáhal vyrábět prkýnka...jak máte na velikonoce klepátka, slepice, kohouty, vyřezávání, brousit, řezat, všecko...to byla stolařská dílna. A chodil jsem hrabat listí. Nebo jsme venku sbírali klacky... Práce jo, ale jinak moc ne, ale co se dalo dělat, člověk se musí naučit. Ale můj koníček byl pinec a fotbal.

- ...jsem uklízel tam a všechno. Já mám rád úklid a takový věci...prácu... No tak jsem tam chodil do dílny s panem Frankem, vychovatelem...po snídani v osm jsme šli do dílny. No a pak ve dvanáct jsme skončili a šli na oběd... tak jsem viděl smeták a říkal jsem: ‚to je hrozný tady‘ ...a tak jsem uklízel a uklízel a naučil jsem se tam uklízet... No, byl jsem tam spokojenej. Jak jsem slyšel o chráněném bydlení, tak jsem řekl: ‚zkusím to‘.
- My jsme byly ve výchově, chodila jsme tam do školy, chodily jsme na vycházky. Mám tam psa Rikiho, tak jsem s ním chodila ven...vyráběly jsme všechno možný...vyšívaly jsme a s korálkami... ..u koňů jsem dělala taky...
- ...tak jsem pomáhala na vrátnici... No, nejdřív jsem byla v zahradě. Potom mě dali ze zahrady mě dali na bránu, protože tam sestřičky odcházely, tak tam někdo musel být... A tam to nebylo vůbec zařízený...my jsme tam byly jak ve sklepě. Já jsem si přála být aj na vzduchu aj vevnitř, tak mě to jako bylo potom jedno. ...tak jsem třeba vyšívala...no a dělaly ty kabele...a potom jsem začala ty výšivky a potom ty ubrusy.

Významy přiřazené uvedeným signifikantním spojením:

- koně, zaměstnání, peníze, zakazy
- výchova, práce v dílnách, spokojenost, kamarádky
- práce v kuchyni, služba, spokojenost, péče o jiné klienty, koně, rozhodnutí personálu
- práce v prádelně, práce na zahradě, práce na vrátnici, vlastní volba
- koně, výchova, škola, práce v dílnách, nedostatek volného času, práce v kuchyni, brzké vstávání, hra, kamarádka
- úklid, vycházky, částečná spokojenost, péče o jiné klienty, prosba personálu o výpomoc

- učení se práci, návštěva příbuzných, prázdniny u příbuzných, práce v dílně, práce na zahradě, částečná spokojenost, sport
- dobrovolný úklid, práce, spokojenost, práce v dílně
- výchova, škola, vycházky, pes, ruční práce, koně
- práce na vrátnici, práce v zahradě, neútulné pracovní prostředí, ruční práce

4) Mohl/a jste chodit samostatně ven mimo areál a jak jste s tím byl/a spokojen/a? - výzkumná otázka a)

- Do dědiny...no mohl, měl jsem propustku. Musel jsem nahlásit, kam jdu. Jo a večer jsem musel být doma, na zámku.
- Jo, šli jsme ven na vycházku do vesnice... No, my jsme měli zkoušky...a pak jsem chodila. Podívat se do obchodu, na vycházku... Ne, už jsme museli být na pokoji. A byli přísní...měli noční, museli nás zkontrolovat, jestli spíme.
- Jsme nechodili ven po vesnici, jsme nemohli. My jsme byli jenom na nádvoří a po večeri jsme museli zpátky.
- Ne, my jsme chodili dohromady... No, to nebylo dobré, to jsme museli za ručičky.
- Né, ale paní Sedlaříková nám, co nás tam bylo hodně, tak nás vzala do cukrárny. My jsme s ní chodili všichni, celá skupina.
- Ne, tam jsme sami nechodili.
- No, moc ne, aj zakazovali. Že nemáme chodit na vycházky bez dovolení a tak... Ne, museli jsme chodit společně s děčkama.
- Ne, akorát s vychovatelama pohromadě jsme chodili.
- Jo, chodili jsme, my jsme udělali zkoušky u policajtů a chodili jsme. Do obchodu.
- No, jenom do parku. Jo, no ven ne. To ještě nebylo povoleno, tak ven ne.

Významy přiřazené uvedeným signifikantním spojením:

- samostatné vycházky, propustka, ohlášení odchodu, dodržení režimu
- samostatné vycházky, zkoušky, dodržení režimu, přísnost, kontrola
- vycházky v areálu, dodržení režimu
- společné vycházky, nespokojenost, povinnost
- společné vycházky

- společné vycházky
- zákazy, povolení, společné vycházky
- společné vycházky, přítomnost personálu
- zkoušky, samostatné vycházky
- vycházky v areálu, povolení

5) Jak bydlíte teď a jak jste s tím spokojen/a? – výzkumná otázka b)

- No, svůj pokoj... Teď mám soukromí. Teď, když přijede rodina, tak se tady můžu zavřít s nima...a když přijdou nějaký holky na návštěvu, tak se taky s nima můžu zavřít.
- No, můj pokojíček. Dobrý, klídek tady...s opatrovnicí jsme byly v Brně...tak jsme byly koupit nábytek.
- Dobrý.
- No, tady bydlím s T., máme se rády spolu. Co ona mně řekne, já jí řeknu, že jo...že uděláme oběd. Že jí jako rozumím a ona mně. Jsem spokojená, no.
- Jo, dobře. Já když dělám třeba hvězdičky ze slámy nebo třeba paličkuju, tak můžu dlouho svítit, nikomu nic nevadí, nikoho neruším.
- Já mám tady postel, to je moja a A. má tam. Dobře, máme tady klid. Ale oni chodijou aj holky na návštěvu sem.
- No, svůj byt... Super, já su spokojenej. Já su spokojenej tady v Šanově, já bych nešel do Břežan už.
- Ano, mám svůj byt. Akorát nesnáším prach, to nesnáším teda. Z ulice. A to je hrůza... No, můžu vám říct, jak jsem vstupoval sem do toho chráněnka, tak jsem brečel, bylo mi jako úzko, jo?... Tak jsem tady...odstěhovali jsme se...a najednou to přešlo. Ale v hlavě jsou furt ty vzpomínky, no. To se nedá smazat. To aj kdybyste měla gumu, tak ani tou gumou to nejde smazat...ale jako člověk tady má svoje soukromí, mám tady, že jo.
- Jsme tady dvě. Dobrý, tady je to lepší. Jo, moc spokojená. Naše asistentky jsou hodný, jsou moc hodný.
- A tak dobrý. Soukromí máme. Ale jsme někdy rádi, když nějaká kamarádka semka přijde.

Významy přiřazené uvedeným signifikantním spojením:

- vlastní pokoj, soukromí, návštěvy
- vlastní pokoj, klid, spokojenost, podílení se na zařizování pokoje
- spokojenost
- sdílený pokoj, spokojenost, porozumění
- spokojenost, soukromí, vzájemné neomezování
- sdílený pokoj, klid, spokojenost, návštěvy
- vlastní byt spokojenost
- vlastní byt, úzkost při změně, vzpomínky, soukromí
- sdílený pokoj, spokojenost,
- soukromí, sdílený pokoj, vítání návštěv

6) Jak funguje společná domácnost a jak vám vyhovuje? – výzkumná otázka b)

- No, tak někdy taky ne. S jednou holkou se nemusím... No, tak moc rád nemusím pro ně vařit a radši vařím pro sebe.
- Tak vaříme si sami...no, a tak vždycky v sobotu a v neděli si vaříme obědy... a večeři a snídani.
- Když mám uklízet, tak uklízím a většinou...kdyžtak jim du třeba aj pomoct, když něco budou potřebovat.
- Konečně si úplně sami budem vařit. Aj snídani si vezmeme sem, tady se nasnídáme, umyjeme to a pak to dáme tam do jídelny. My tady máme svoje nádobí a všechno.
- ...jdu si uvařit oběd, udělám si sám bábovku, uvařím si sám.
- Že si tady můžu uvařit...
- No, ve volném čase uklízím a tak.
- Tady mě naučily aj vařit, jakože nás učijou ty asistentky aj vařit. A tady nám ukazovaly třeba pračka, jak se zapíná a to a to. A taky nás naučily, jak zapínat ty kamna, jo a aj tu konvici nám ukázaly, abychom si ju nerozbily a to...
- Třeba na zahradě děláme zeleninu.

Významy přiřazené uvedeným signifikantním spojením:

- částečná nespokojenost, nesoulad s konkrétní osobou, neochota podílení se na společné domácnosti, spokojenost s možností individuálního vaření,
- společné vaření,
- podílení se na úklidu, pomoc ostatním
- individuální vaření, individuální stravování, vlastní vybavení
- individuální vaření,
- individuální vaření,
- úklid
- učení se vařit, poučení o užívání domácích spotřebičů
- péče o zahradu

7) Chodíte do práce a jak jste s tím spokojen/a? – výzkumná otázka b)

- Do vinohradu, mám zaměstnání ve vinohradu. Pak chodíme ještě na stavbu kámošovi. Když mám prachy, tak si můžu dovolit, co chcu. Mám notebook, dva telefony...mě vyhovuje chodit do práce.
- Ve Znojmě. Děláme ty...odstříháváme nitky... Každý den jezdíme do práce. Ano, ano...to nám našly asistentky. Tak spokojení jsem s nima, no.
- Chodím do Znojma. My tři – já. T. a M. Dobrý, líbí.
- No, jo no, na brigády. Ve vinohradě. No tak musím vydělávat peníze, jinak bysem nemohla zaplatit tady ten dům.
- ...ted' chodím pracovat – do prádelny. Do Břežan. Tam mandlujeme, no...ted' dostáváme peníze. Dycky si jezdím v úterý pro peníze do Břežan. ...aj letáky nosíme...aj za letáky dostáváme peníze.
- Já chodím do práce Pohořelice Mašovice, do vinohradu chodím ted'ka, ráno od dvanácti. ...kamarád má volno, tak jsem za něj vzal práci ještě...dělám pytle, hážu je do popelnic. Nebo ještě někdy mám brigádu tady někde, tak jdu ještě na brigádu. Dostanu peníze. Každá koruna dobrá.
- Ano, chodím do práce. K sestřičkám do Břežan... Ano zaměstnanej a taky si mě berou sestřičky... No, jako zaměstnání – uklízení nebo když tam bude nějaká sláva nebo návštěva... Ano, děláme brigády. Lidi nám zavolají a lidi jsou rádi, když jim pomůžeme... No, líbí se mi to. Nějakej takovej cvik člověk potřebuje.

- V týdnu chodím do práce do Znojma do dílny.
- No, teďka jezdívám do toho vinohradu. Já jsem jako důchodkyňa, tak jestli chcu, tak můžu jít třeba taky k té paní nebo tomu pánovi pomáhat... Tak já třeba řeknu, že jsem unavená, já jsem přišla z práce, tak nejdu.

Významy přiřazené uvedeným signifikantním spojením:

- zaměstnání, brigáda, peníze, vlastní věci, spokojenost
- zaměstnání, pravidelnost, spokojenost
- zaměstnání, spokojenost
- brigády, peníze, zodpovědnost
- práce, peníze, brigáda
- práce, brigáda, peníze
- zaměstnání, brigády, pocit uplatnění, spokojenost, cvik
- pravidelná práce
- důchodce, brigáda, možnost volby

8) Co děláte ve volném čase a jak jste s tím spokojen/a? – výzkumná otázka b)

- ...To můžu, si vařit. Jezdím dom, vezmu si maso z domu a sám si uvařím... A tady můžem být do třech ráno venku. S kamošema, na diskotéce. Já jezdím na zábavy...a letos pojedu na Vinobraní do Znojma.
- Já se dívám na pohádky nebo na televizu.
- Ve volném čase pletu, chodím na vycházky... Teď chodíme sami ven...do obchodu...nakoupit...
- Paličkuju, pak chodím třeba ke kámošce...tady za Aničkou...ze Šanova... Ještě k tomu máme i wifinu tady, takže já můžu být na internetu a hotovo, v pohodě. Tady máme aj DVD přehrávač.
- Chodíme ven s Bročkem dycky... A taky chodíme na mšu svatou. Aj jezdím do Valtic k těm opatrovníkům.
- Já jdu na ryby nebo si jdu vařit oběd, udělám si bábovku, uvařím si sám. Na vycházku si jdu...přijdu v jedenáct hodin dom...Esi chcu pozdě, tak zavolám, aby věděli...nebo jedu k bráchovi... Přijdu z práce, osprchuju se v pohodě,

odpočnu si... Vždycky, když si vezmu volno, tak mám volno, tak jdu na ryby. Nebo si pustím muziku tady, televizu, céděčka mám, video mám. Pivo nebo víno si dám.

- ...tak jdu třeba na procházku nebo do hospůdky... na pivečko...s kamarádem s D. nebo s někým ke kapliče nebo tam u klubu.... Chodím na procházky a taky někdy občas si aj zazpívám.
- No, ve volném čase uklízím a tak...ted' dělá tam to srdíčko jedné na svatbu. Jinak uklízím a dívám se na televizu. Hraju si s mobilem. Tam mám taky internet. Jo, já jezdím za kámoškou do Dobrého pole. Sama. ...přes facebook... Jednou už jsem byla na vykopávkách... a učitel nám dal každému hrob...hrobek a hledali jsme střepy a tak, až jsme došli dolů k těm kostřám. To mě strašně baví, to je můj koníček. Detektor já mám. Chodím po poli.
- Tak já skládám puce nebo vyšívám. Nebo se dívám na televizu. Když mám dovolenou, tak jezdívám k paní Z. do Lednice.

Významy přiřazené uvedeným signifikantním spojením:

- vaření, sociální kontakt mimo zařízení, volnost, společenské akce
- televize
- ruční práce, samostatné vycházky, nákup
- ruční práce, sociální kontakt mimo zařízení, internet
- procházky, sociální kontakt mimo zařízení
- rybolov, vaření, vycházky, volnost, sociální kontakt mimo zařízení, odpočinek, možnost volby, hudba, televize, alkohol
- procházky, alkohol, hospoda, kamarádství, zpěv
- úklid, ruční práce, televize, mobilní telefon, internet, sociální kontakt mimo zařízení, facebook, archeologie, koníček
- ruční práce, televize, dovolená, sociální kontakt mimo zařízení

9) Čeho si nejvíce ceníte na životě v chráněném bydlení? – výzkumná otázka c)

- ...že tady mám volnost... moje sestra má tři děcka... Tak dycky dojedu na návštěvu

- ...chodíme ven s pejskem...furt chodíme ven...je to tady lepší... Klídek... No, mám přítele... a jezdí za mnou někdy sem.
- Všechno. Pokoj, všechno. Chodíme ven sami... A opatrovnici mám novou... chodí taky do práce do Znojma.
- ...ted' je to lepší tady, ted' mám volnost, nikoho nehlídám...nikoho neslyším, žádný děcka... 'Pod' ke mně...běž si do řady... a zůstaň tady' ... tady su samá spokojenost
- ...že tady máme volnost... z tadyma můžeme... přijít domů můžeme, kdy chceme...třeba jsem u Aničky, u kamarádky...
- Tak všechno...děláme jídelníčky sami... Tady to je fajn. Jsme byly venku, daleko jsme byly, samy. My chodíme s pejskem...
- Že můžu chodit dlouho venku, na vycházky, na pivo anebo na ryby do půlnoci... jdu na diskotéku nebo na zábavu...si budu kupovat horský kolo.
- ...tak tady jsem si zvykl...že chodím ven...tady přijdou na návštěvy, nikdo mě neruší...
- Tady je to lepší než v Břežanech to bylo... Nevím. Se vším všudy... Jednou už jsem byla na vykopávkách... To mě strašně baví, to je můj koníček. Detektor já mám. Chodím po poli.
- Že se učíme samostatnosti... si můžeme s penězma dělat, co chceme... se naučíme šetřit s penězama...

Významy přiřazené uvedeným signifikantním spojením:

- volnost, sociální kontakt mimo zařízení
- volnost, spokojenost, klid, vztah
- celková spokojenost, volnost, sociální kontakt mimo zařízení
- spokojenost, volnost, klid, absence příkazů
- volnost, sociální kontakt mimo zařízení
- spokojenost, podílení se na rozhodování, volnost
- volnost, možnost pořídit si vlastní věc
- volnost, soukromí, klid
- celková spokojenost, realizování specifické záliby
- samostatnost, hospodaření s penězi

10) Je něco, co se ve vašem životě změnilo k horšímu nebo co vám chybí po přestěhování do Chb? – výzkumná otázka d)

- Že nemám přítelkyni, že su sám... Nechybí mně nic. Všechno mám.
- Ne, tady není nic horšího... Tak někdy se přijedu podívat. (do Břežan ke zvířatům)
- Všechno, mně se líbí všechno. Nechybí.
- Tady je to dobrý, tady jsem spokojená. Lepší jako.
- Tak co by se mohlo zlepšit, tak to je ten dotyčnej člověk...asistentka... No...koně nám sice chybí, ale když chcu, přijedu tam občas... nebo se vykoupat do bazénu, protože bazén tady nemáme.
- Ne, tady je to dobrý...
- Tady vůbec...nic se nezhoršilo.
- Třeba, kdyby tady mohla mamka přespat, ale ona musí spát jinde... No, ten bazén... vzpomínky jsou... No ale to se musí občas spolknout.
- Ne...
- ...pro mě se nic nezhoršilo... Tady jsem úplně spokojená

Významy přiřazené uvedeným signifikantním spojením:

- absence vztahu
- zvířata
- nespokojenost s konkrétním zaměstnancem, koně, bazén
- možnost přespaní návštěv, bazén, přítomnost bývalých přátel

7 VÝSLEDKY VÝZKUMU

7.1 Závěry ze zpracovaných rozhovorů

Z výzkumu vyplývá, že uživatelé služby Chráněné bydlení Šanov vnímají celkově svůj současný život mnohem pozitivněji, než předešlý život v DOZP Zámek Břežany.

Život v DOZP nepopisovali uživatelé vysloveně negativně. V odpovědích na otázky, které se týkají života v DOZP se však objevovala častá slovní spojení a výrazy, které mají negativní charakter. Uživatelům v DOZP vadil zvláště hluk, hádky mezi uživateli, absence soukromí, obtěžování ze strany ostatních. Popisují svoje bydlení a stravování v DOZP jako sdílené většinou s velkým počtem osob. Vzhledem k tomu, že většina z nich strávila v ústavní péči téměř celý předešlý život, byla pro ně tato situace standardem. Ve srovnání s životem v chráněném bydlení ale dávají většinou i tomuto fenoménu negativní hodnocení.

V odpovědích týkajících se náplně času převažovala spokojenost nebo alespoň částečná spokojenost. Ve výčtu činností, kterým se uživatelé věnovali, výrazně převažují ty, které jsou k dispozici přímo v zařízení. Nejčastěji se vyskytovaly práce v dílnách, ve „výchově“, na zahradě, ale také služby v kuchyni, na vrátnici a nebo dokonce péče o jiné uživatele služeb v zařízení. Co se týká možnosti volby aktivit, odpovídali někteří uživatelé, že si mohli vybrat např. ve které dílně budou pracovat, že jim byla nějaká činnost přidělena personálem nebo že byly personálem požádáni o pomoc. Pouze jeden z dotazovaných uživatelů odpověděl, že měl v zařízení práci, za kterou dostával peníze. Z jednoznačně nepracovních aktivit jmenovali zvláště pobyt u koní, čas trávený s kamarády a sporty. Další volnočasovou aktivitou byly vycházky, které ale podle odpovědí uživatelů byly často možné pouze v parku, který je součástí areálu zařízení. Pokud chtěli uživatelé areál opustit, museli tak činit ve větší skupině za doprovodu personálu. Ti uživatelé, kteří se vyjádřili, že mohli samostatně vycházet z areálu zařízení, mluví v této souvislosti o propustce, dovolení se personálu, dodržování režimu, zákazech a kontrole.

O bydlení a domácnosti v chráněném bydlení dotazovaní nejčastěji odpovídali, že jsou spokojeni se soukromím, s možností přijímat návštěvy a dělat různé činnosti, aniž by se navzájem omezovali. I přesto, že částečně sdílejí společnou domácnost, společně plánují jídelníčky, vaří o víkendech, podílejí se na úklidu společných prostor, většina odpověděla, že je spokojena s možností individuálního vaření a stravování a že mu dává přednost.

V odpovědích na pracovní aktivity se nejčastěji objevovaly významy jako zaměstnání, brigáda, peníze a s tím související spokojenost, ale z odpovědí některých uživatelů také vyplynulo, že mají možnost volby a pocity zodpovědnosti a osobního uplatnění.

Při dotazování se na aktivity ve volném čase se ukázalo, že uživatelé dokáží jasněji odlišit volný čas od pracovního, než tomu bylo v souvislosti se životem v DOZP, a vyjmenovali mnohem více činností. Ty byly také poměrně různorodé, Často se objevovaly vycházky, návštěvy známých a přátel, televize, ale také návštěva hospody, ruční práce, internet, alkohol i specifické záliby jako jsou rybolov nebo archeologie.

Na otázku, čeho si uživatelé na životě v chráněném bydlení nejvíce cení, jednoznačně převažovaly odpovědi obsahující významy volnost, sociální kontakt mimo zařízení, klid, ale také samostatnost, možnost volby, soukromí, a možnost hospodaření s penězi.

Odpovědi na otázku, jestli uživatelům v chráněném bydlení něco chybí, byly většinou negativní. Objevily se pouze věci týkající se materiálního zázemí DOZP.

Celkově z výzkumu vyplynulo, že uživatelé mají v chráněném bydlení v mnohem větší míře možnost účastnit se života v běžné společnosti a mají větší možnost volby ve většině oblastí života. Těchto možností také aktivně využívají a hodnotí na základě těchto skutečností kvalitu svého života mnohem pozitivněji než kvalitu života v DOZP.

7.2 Využití výsledků výzkumu

Vzhledem k faktu, že autorka práce je v současnosti zaměstnána v organizaci, která mimo jiné poskytuje odborné sociální poradenství lidem s mentálním postižením a jejich rodinám, využije závěry z výzkumu v této organizaci jako jeden z podkladů pro informace sdělované případným uživatelům této služby, kteří v současnosti řeší nebo budou v budoucnu řešit otázku, jaké pobytové zařízení je pro ně, případně pro jejich blízkého člověka vhodné. Autorka se také chystá vytvořit ze závěrů výzkumu zkrácený jednoduše srozumitelný text, který bude k dispozici lidem s mentálním postižením, aby byli podpořeni v utváření vlastního názoru a v možnosti podílet se na rozhodování o svém budoucím životě.

ZÁVĚR

Transformace sociálních služeb má zkvalitnit život lidí s postižením. Ve výzkumu se potvrdilo, že lidé s mentálním postižením, kteří zažili život v ústavním zařízení – v Domově pro osoby se zdravotním postižením Zámek Břežany – a v současnosti bydlí v Chráněném bydlení Šanov, jednoznačně hodnotili kvalitu svého života v chráněném bydlení lépe než v DOZP.

Ukázalo se ale také, že možnosti náplně času v DOZP, která byla téměř beze zbytku omezena na nabídku uvnitř zařízení, samy o sobě negativně nehodnotili. Teprve s otázkou na současné trávení času, ať už pracovního nebo volného, označili současné možnosti jako výrazně lepší a projevíli větší spokojenost v chráněném bydlení v této oblasti. Z tohoto poznatku vyplývá, že lidé žijící v ústavním zařízení by zřejmě kvalitu trávení času negativně nehodnotili, pokud by neměli jinou zkušenost.

Naopak v hodnocení způsobu bydlení, kdy se o životě v DOZP vyjadřovali často tak, že bylo stále větší množství lidí pohromadě, byli obtěžováni hlukem ostatních a neměli soukromí, se vyjadřovali účastníci výzkumu negativně přímo na otázky, týkající se života v DOZP.

A opět velmi pozitivně hodnotili současný stav v chráněném bydlení, který jim přinesl klid, soukromí a možnost rozhodovat se, s kým budou trávit čas.

Jako nejpříznivější změny v kvalitě jejich života označili obyvatelé chráněného bydlení volnost pohybu, absenci stálé kontroly a jednotného režimu všech uživatelů služby. Ocenili zvláště to, že nemusí nikomu hlásit svoje odchody a návraty do zařízení, že mají možnost bez omezení navštěvovat svoje přátele a známé.

Ukázalo se také, navázali nové kontakty s lidmi mimo zařízení ve svém okolí, a to jednak pracovní – docházejí jednotlivě na různé menší brigády v obci – ale také společenské. Například jeden z uživatelů si našel v obci nového opatrovníka, se kterým vzájemně se pravidelně navštěvují. Jiná obyvatelka chráněného bydlení se seznámila s novou opatrovnici v současném zaměstnání.

Jednotlivé případy nespokojenosti v souvislosti s životem v chráněném bydlení se týkaly pouze osobních nesouladů s konkrétní osobou, kdy osobní averze nevypovídá o podstatě poskytované služby.

Celkový dojem z realizace výzkumu přímo v chráněném bydlení byl pro autorku velmi pozitivní. Všichni obyvatelé byli pozitivně naladěni, prostředí působilo dojmem, že se uživatelé cítí ve svém domově bezpečně a nemají zábrany projevit osobní názor.

Ukázalo se, že spokojenost s kvalitou života se u obyvatel chráněného bydlení Šanov se po opuštění ústavního zařízení zvýšila a jejich život se stal v jejich očích bohatším a svobodnějším.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

HOZOVÁ, Leona, MARÁŠKOVÁ, Ivana, NOVÁKOVÁ, Radana. *Kontext transformace pobytových sociálních služeb: monografie*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2009. ISBN 978-80-7318-869-6.

MÜHLPACHR, Pavel. *Vývoj ústavní péče: (filosoficko-historický pohled)*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2512-3.

MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Vyd. 2. přeprac. a rozš. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. Studijní texty. ISBN 80-85850-76-1.

PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: 1998, ISBN 80-85931-65-6

PAYNE, Jan. *Kvalita života a zdraví*. V Praze: Triton, 2005. ISBN 80-7254-657-0.

VAĎUROVÁ, Helena, MÜHLPACHR, Pavel. *Kvalita života: teoretická a metodologická východiska*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 80-210-3754-7.

VALENTA, Milan, MICHALÍK, Jan, LEČBYCH, Martin. *Mentální postižení: v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu*. Praha: Grada, 2012. Psyché. ISBN 978-80-247-3829-1.

Elektronické zdroje:

Kritéria transformace. 2017 [online]. Národní centrum podpory transformace. [cit. 20.8.2017]. Dostupné na <http://www.trass.cz/>

Škála míry podpory. 2002 [online]. Quip. [cit. 15.8.2017]. Dostupné na <http://www.kvalitavpraxi.cz/>

Výroční zpráva příspěvkové organizace Zámek Břežany. 2017 [online]. Zámek Břežany, p.o. [cit. 15.8.2017]. Dostupné na <https://www.zamekbrezany.cz/>

Výroční zpráva za rok 2016. 2017 [online]. Domov Horizont, p.o. [cit. 14.7.2017]. Dostupné na <http://www.horizontkyjov.cz/>

Výroční zpráva za rok 2016. 2017 [online]. Zelený dům pohody, p.o. [cit. 16.7.2017]. Dostupné na <http://www.zelenydumpohody.cz/>

Výroční zpráva za rok 2016. 2017 [online]. Centrum Kociánka, p.o. [cit. 16.7.2017]. Dostupné na <http://www.centrumkocianka.cz/>

Výroční zpráva Rok 2016. 2017 [online]. Sociální služby Šebetov, p.o. [cit. 16.7.2017]. Dostupné na <http://www.socialnisluzbysebetov.cz/>

Zpráva o činnosti příspěvkové organizace Zámeček Střelice za rok 2016. 2017 [online]. Zámeček Střelice, p.o. [cit. 15.7.2017]. Dostupné na <http://www.zamecekstrelice.cz/>

Zpráva o činnosti příspěvkové organizace za rok 2016. 2017 [online]. Centrum sociálních služeb Brno, p.o. [cit. 15.7.2017]. Dostupné na <http://www.css.brno.cz/>

Zpráva o činnosti za rok 2016. 2017 [online]. Paprsek, p.o. [cit. 14.7.2017]. Dostupné na <http://paprsek.eu/>

Zpráva o činnosti příspěvkové organizace za rok 2016. 2017 [online]. Srdce v domě, p.o. [cit. 16.7.2017]. Dostupné na <http://www.srdcevdome.cz/>

Zpráva o činnosti příspěvkové organizace za rok 2016. 2017 [online]. Domov u lesa Tavíkovice, p.o. [cit. 16.7.2017]. Dostupné na <http://www.domovtavikovice.cz/>

Registr poskytovatelů sociálních služeb. 2017 [online]. Dostupné na <http://iregistr.mpsv.cz/>

Seznam legislativy:

Zákon č.108/ 2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AAIDD	American Association on Intellectual and Developmental Disabilities
AAMR	American Association for Mental Retardation
DOZP	Domovy pro osoby se zdravotním postižením
ChB	Chráněné bydlení
IQ	Intelligenční kvocient
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
TRASS	Transformace sociálních služeb
WHO	Světová zdravotnická organizace

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Počty uživatelů služeb v jednotlivých DOZP a ChB.....	34
---	----

SEZNAM PŘÍLOH

PI Přepis rozhovorů

PŘÍLOHA P I: PŘEPIS ROZHOVORŮ

R1

Já bych se vás chtěla zeptat, jak vypadalo bydlení v Břežanech?

No, když jsem tam nastupovala, tak se tam muselo všechno pořizovat, jo? Tam v tom zámečku, když jsme tam přišla, tak tam dole nebyly okna, jo, tam foukalo a ty pokoje dole tam bydleli ti králové po té válce jak to bylo. Tak ty pokoje tam se musely vyklízet, takže my jsme byli v těch pokojích, kde bylo trošku teplo tak tam byly potom ty pokoje, ty ložnice.

A před tím, než jste šla do Chráněného bydlení, tak to tam vypadalo jak?

To už bylo...to už se tam upravovalo, tak už bylo trošku zařízený jako.

A kolik vás bylo na pokoji?

Nás tam bylo 15, to byla velká ložnice, kde nás bylo 15.

I před tím, než jste šla do Chráněného bydlení?

Ne, to už ne, to nás bylo trošku míň...no 10 bylo dole a potom tam dělali takový jako...no tam spali 4.

A jak se vám to bydlení líbilo.

Než jsme si zvykla, tak mi to připadalo jako takový to.....potom když jsem tam bydlela, tak tam přišli ty nový děcka, jako ti klienti, tak jsme pomáhala na vrátnici...No nejdřív jsem byla v zahradě. Potom mě dali ze zahrady mě dali na bránu, protože tam sestřičky odcházeli, tak tam někdo musel byt. No tak že jsem trošku schopná, tak že můžu hlídat bránu.

A když vás bylo víc na pokoji, měla jste nějaké soukromí?

No ani moc ne. My jsme byly s holkama furt, s těma děvčatama.

A jak se vám líbilo na tom pokoji?

Tak někdy jo, někdy ne. Podle toho. Když oni se hádali, tak jsme to moc ani nesnášela.

A když jste pracovala na bráně nebo v zahradě, kdo vám to určil?

No to určila...to když řádové sestřičky odcházeli ty dvě co tam byly...tam jestli bych tam jako nešla. No a pak tam dali ještě jednu klientku, ta byla ještě starší, to byla moje

kamarádka. No a tak jsme tam byly na té vrátnici. A tam to nebylo vůbec zařízený, jo. Tam byla... tam jak oni mají tu jídelnu, teď je to tam pěkně zařízený, ale my jsme tam byly jak ve sklepě.

A mohla jste si vybrat, co budete dělat?

Já jsem si přála byt aj na vzduchu aj vevnitř, tak mě to jako bylo potom jedno.

Takže jste s tím byla spokojená?

Jo.

A jak vypadalo jídlo – kde jste jedli

No v tom spodním oddělení – my jsme byli na poschodí – tak ti měli jídelnu dole a my jsme měli jídelnu nahoře.

Společnou?

Ne, tam jsme se střídali. To šla třeba dvojka trojka a potom osmička desítka a potom devítka. Já jsem byla na devítce napřed. Potom mě dali na desítku, protože tam bylo jich víc, tak musela jedna odejít, tak jsem musela jít na desítku.

A jak vám vyhovovalo stravování v jídelně?

No jako...my jsme si mohli sednout, kde jsme chtěli, vedle kamarádek, jo. Takže jsme se to... No někdy bylo jídlo dobrý a někdy nám ani moc nechutnalo.

A mohli jste si vybrat z více jídel, nebo měli všichni to stejné?

Ne. Jedině ti, co měli dietu, tak jedli něco jinýho než my, co jsme neměli dietu.

A co jste dělala ve volném čase?

No když tam byly ty řádové sestřičky na oddělení, tak jsem třeba vyšívala, jo? Vyšívala nebo jsme dělala to jak se to jmenuje...no to dělaly ty kabele a to..

A to jste dělala na pokoji?

No někdy na pokoji a někdy v té pracovně – v té místnosti, kde jsme dělali ruční práce.

A to jste si mohla vybrat, co budete dělat?

Jo, takhle... mě se to líbilo všechno. Nejdřív jsme dělala ty kabele, ty mě šly pěkně. Ty se prodávaly a darovaly a to...A potom jsem začala ty výšivky a potom ty ubrusy, co ti ukazovala ta Helenka.

A mohla jste chodit ven z ústavu?

No jenom do parku.

To bylo v areálu ústavu?

Jo, no ven ne. To ještě nebylo povolení, tak ven ne.

A teď, když bydlíte tady, jste tu na pokoji dvě?

Ano.

A jak se vám to líbí, tady to bydlení?

A tak dobrý. Tady mě naučili aj vařit, jakože nás naučijou ty asistentky vařit. No a taky nám ukazovali třeba pračka jak se zapíná a to a to. A tady nás naučili jak zapínat ty kamna, jo a aj tu konvicu nám ukázali, abysme třeba si ju nerozbili a to.

A máte tady soukromí?

Soukromí máme. Ale jsem někdy rádi, když nějaká kamarádka semka přijde.

A máte nějaké nové známé nebo přátele, které jste poznala až co jste tady?

No tady máme těch známých...

A jak trávíte přes den čas?

No teďka jezdívám do toho vinohradu, jak jsme od tam přijeli, jak jste byla v té kanceláři. To jsme přijeli z práce akorát. To jedeme...ve čtyři hodiny vstáváme...a za pět minut tři čtvrtě na pět nám vždycky jede autobus, tak to pěkně stihneme. A přijedeme do Pohořelic a tam už čeká ten šofér, co nás odveze do toho vinohradu. To je taková jako brigáda.

A ještě nějakou jinou brigádu míváte?

Já jsem jako důchodkyňa, tak jestli chcu, tak můžu jít taky třeba k té paní nebo k tomu pánovi pomáhat. Tak já řeknu třeba, já su dneska unavená, já jsem přišla z práce, tak nejdu.

A když nejste v práci tak co děláte?

Tak já skládám puzzle nebo vyšívám. Nebo se dívám na televizu.

A podílíte se nějak na práci v domácnosti?

Třeba na zahradě děláme...zeleninu...no a....

A jste spokojená s tím, jak to tady funguje?

Jó, to je dobrý. I teďka asistent je tady dobrej. Nejradši mám tu Pavlítku nebo tu Alču, s nima se dá.

A je něco, čeho si tady nejvíc ceníte?

Že se učíme samostatnosti a že si můžeme s penězama dělat, co chceme. Tak ne úplně jako, ale...jak se to řekne...že se naučíme šetřit s penězama. A něco si dáme do obálek, tam je jako prasátko nebo svačiny. Jako abychom vyšli do konce měsíce.

A je něco, co vám tu chybí nebo něco, co se pro vás zhoršilo?

Tak pro mě se nic nezhoršilo. Tady se to všechno zdokonaluje. Tady jsem úplně spokojená...klid, jo...a ani auta mě nevadíjou, když jezdíjou.

Je něco, co byste mi ještě chtěla říct o životě tady?

No jediňě, když mám dovolenou tak jezdívám třeba k paní Z. do Lednice, jestli to tam znáte v Lednici? Tak ona tam má penzion. Když má hodně klientů, tak ona nás tam třeba vezme na víkend. Ale jinak na Vánoce a na Silvestra jsme tady. Nebo na Silvestra tam jedeme a na štědrý den jsme tady.

Tak já vám děkuju.

Jo, není zač.

R2

Já bych se vás chtěla zeptat, jaké bylo v Břežanech bydlení?

Já jsem bydlela na desítce jako v Břežanech, to bylo oddělení, to jsem byla na desítce, jako s děvčaty.

A jak se vám to bydlení líbilo? Měla jste tam soukromí?

Ne, to jsme dohromady bydlely. Taky to bylo dobrý.

A jak vypadalo stravování? Chodily jste do společné jídelny?

Ne, my jsme měly na oddělení. Vařili nám kuchařky, vařily dobře.

A mohly jste si vybrat, co budete jíst?

Ne, všichni to stejný. A byla jste s tím spokojená?

Někdy ne, někdy tam se hádaly.

A jak jste trávil čas během dne, když jste byla v Břežanech?

My jsme byly ve výchově, chodila jsem tam do školy, chodily jsme na vycházky. Mám tam psa Rikiho, tak jsem s ním chodila ven.

A chodila jste i mimo ústav?

Jo, chodily jsme, my jsme udělaly zkoušky u policajtů a chodily jsme. Do obchodu...

A jak jste říkala, že jste chodila do výchovy, to jste chodila do dílen?

No, to byla taková výchova jako...jsme vyráběly všechno možný...

A to jste si mohla vybrat, co budete dělat?

No to jsme vyšívaly a my jsme to dělali ve výchově, to nebylo v dílně. No vyšívaly jsme a s korálkama...

A byla jste s tím spokojená?

Ano.

A když jste nebyla ve výchově, chodila jste na procházky a ještě nějaké jiné věci jste dělala?

No...na koně...u koňů jsem dělala taky jako na kartičku Zdenička zkoušela.

A teď, když bydlíte tady...?

Jsme tady dvě.

A jak jste tady s tím bydlením spokojená?

Dobrá, tady to je lepší.

A během dne děláte co?

V týdně chodím do práce do Znojma do dílny.

A ve volném čase?

No ve volném čase uklízím a tak. Teď dělám tam to srdíčko jedné na svatbu. Tam mám na skříní. Jinak uklízím a dívám se na televizi. Hraju si s mobilem. Tam mám taky internet.

A od té doby, co jste tady, seznámila jste se s nějakými novými lidmi třeba tady ve vesnici?

Jo, já jezdím za kámoškou do Dobrého pole. Sama. Ona dělá v Březí v obchodě.

A kde jste se s ní seznámila?

Přes facebook.

A jak jste spokojená s tím, jak tady žijete?

Jo, moc spokojená. Naše asistentky jsou hodný, jsou moc hodný.

Je něco zvlášť důležitého nebo výrazného, čeho si tady ceníte?

Tady je jako to lepší než v Břežanech to bylo.

V čem je to lepší?

Nevím. Se vším všudy.

A našlo by se něco, co vám tady chybí, co třeba bylo v Břežanech?

Ne, mě by spíš bavila archeologie, já jsem na archeologii. Hledat...jak máte třeba dinosaury, jak ukazují v televizi. Jak se na to dívám, tak mě to strašně zajímá. Jednou už jsem byla na vykopávkách...od tety Pavly s dcerou na Pohansku na týden a tam kluci oddělávali tu půdu a tam jsme dělala taky kuchyň s Pájou a záchody, protože tam holky křičela, se tam bály pavouků. A potom jsme šli v sedm hodin na plac. A my jsme dělali to...a tak jsme se střídali. Museli kluci rýt opatrně, aby nepoškodili střepy...a učitel nám dal každému hrob...hrobek a hledali jsme střepy a tak, až jsme došli dolů k těm kostřám. My jsme byli černý, jak kdybysme vyletěli z komína. To mě strašně baví, to je můj koníček. Detektor já mám. Chodím po poli.

Tak to je vše, děkuji vám.

Prosim. To jsem se zasmála.

R3

Já bych se vás chtěla zeptat, když jste bydlel v Břežanech, jaké tam bylo bydlení?

Tak já jsem bydlel s J. B., s J. a s P. jsme bydleli...na pokoji. Čtyři kluci.

A jak jste s tím byl spokojen?

Dobrá to bylo...jako bylo to dobré tam, jo...jsme uklízel tam a všechno. Já mám rád úklid a takový věci...prácu. No, a jak jsem se dozvěděl, že to bude to chráněný bydlení tady, jo, ale furt jsem uvažoval, jestli do toho půjdu a nebo ne. Já jsem říkal, ale musím to zkusit. Tak jsem to zkusil.

Ale v Břežanech se vám taky líbilo?

Jó, líbilo.

A měl jste soukromí?

No, soukromí jsme taky měl, že jo, ale bylo tam moc děcek, křičeli tam, no. Tady jsme sám, no.

A jak jste se stravovali v Břežanech?

My jsme měli jídlo normálně a to nám šlo z důchodu.

Myslela jsem, kde jste jedli.

V jídelně, to byla ta jídelna.

Mohli jste si vybrat, co budete mít k jídlu?

No, tak tam byl napsanej takovej jídelníček a tam bylo, co bude na oběd třeba...a takový...třeba sekaná, brambory, polívka nudlová nebo takový. Jo, kuřata jsme měli v nedělu.

A měli jste na výběr nebo jste jedli všichni to stejné?

Všichni stejný.

A jak se vám líbilo v té jídelně jíst s ostatními?

Líbilo jako, no líbilo...ale...ruch jako...ono se to ozývá v té jídelně.

A co jste dělal během dne, když jste bydlel v Břežanech?

No tak jsem chodil do dílny s panem Frankem, vychovatelem, jsme chodili. No a potom jsme v devět...ne v osm...po snídani v osm jsme šli do dílny. No a pak ve dvanáct jsme skončili a šli jsme na oběd.

A když jste nebyl v dílně, tak jste dělal co?

Já, když jsem nebyl v dílně, tak jsem viděl smeták a říkal jsem: ‚to je hrozný tady‘...tak jsem uklízel a uklízel a naučil jsme se tam uklízet.

A mohl jste sám chodit ven z areálu ústavu?

Ne, akorát s vychovatelama, pohromadě jsme chodili.

A jak jste s tím byl spokojen?

No byl jsem tam spokojenej. Jak jsme slyšel o tom chráněným bydlení, jo, tak jsme řekl, zkusím to.

A tady bydlíte jak, máte svůj byt?

Ano, mám svůj byt. Akorát nesnáším prach, to nesnáším teda. Z ulice a to je hrůza.

A jak se vám líbí bydlení tady?

No, můžu vám říct, že...jak jsme vstupoval sem do toho chráněnka, tak jsem brečel, bylo mi jako úzko, jo? Takový jako lítost...lítost no. Tak jsem tady...jsem se stěhovali...odstěhovali jsme se a najednou to přešlo. Ale v hlavě sou furt ty vzpomínky, no. To se nedá smazat. To aj kdybyste měla gumu, tak ani tou gumou to nejde smazat.

A co děláte tady během dne?

No když bydlím, tak jdu třeba na procházku nebo do hospůdky...na...pivečko, že jo...s kamarádem s D. nebo s někým ke kapličce nebo tam u klubu. Chodím na procházky a taky někdy občas si aj zazpívám.

A chodíte do práce?

Ano, chodím do práce. K sestřičkám do Břežan.

A jste tam zaměstnaný, máte smlouvu?

Ano zaměstnanej a taky si mě rádi berou sestřičky. No, jako zaměstnání – uklízení nebo když tam bude nějaká sláva nebo nějaká návštěva, tak oni tam aj spijou přes víkendy. Když je potřeba, sestřička třeba zavolá: ‚potřebujeme T. na pondělí, na úterek, na středu a na pátek‘. Nebo když je potřeba, tak zavolají jenom na pondělí, úterý a středa, čtvrtek ne a pátek taky ne, jo? Podle toho, jak mě potřebujou.

A děláte i jiné brigády, třeba tady ve vesnici, jako jiní tady?

Ano, děláme brigády. Lidi nám zavolají a...lidi jsou rádi, že pomůžeme.

A jak se vám to líbí, jezdit do práce?

No...jo, líbí se mi to. Nějakej takovej cvik člověk potřebuje.

Je něco důležitého, čeho si tady obzvlášť ceníte? Třeba něco, kvůli čemu si říkáte, že už byste nechtěl zpátky do Břežan?

Ani to neříkejte! To slovo, že byste nechtěl zpátky.

Ale mě to zajímá.

No, tak tady jsem si zvykl a jako tam...když ty děcka vidím, jak tam sedijou...sedijou tam a dívají se na sebe...jo, třeba? Nebo na koních dělají nebo v dílně a to je všechno...oni tam nemají nějakou práci a takhle. Oni se nemůžou zaměstnat na brigády. Akorát pan Novotný s Otáhalem brigády, jinka tam ty děcka ne.

A je něco, co vám tady naopak chybí oproti Břežanům? Zhoršilo se pro vás něco?

No takový jako, to byly takový ty myšlenky, ale jako...mamka když přišla na návštěvu a říká, že to tady mám super, skvělý, jo...že chodím ven, že si tady můžu uvařit, ne...tady přijdou na návštěvy, nikdo mě neruší. Tam když byla nějaká návštěva v Břežanech, tak tam byl řev, tam byl rambajz, jo...tam nebyl jako klid. To se tam ozývá na chodbě.

A je něco, co vám tady chybí?

Třeba, kdyby tady mamka mohla přespat, ale ona musí spát jinde.

A bylo tedy v Břežanech pro vás něco lepšího?

No, ten bazén.

A máte možnost ho využívat?

Jo, jezdím, někdy jsem tam byl. Jednou jsem tam byl se koupat.

A chtěl byste mi ještě něco říct o životě tady?

No, ono je to těžký...lidi jsou rádi, že jsme tady, že jim pomůžeme...

A vy jste rád, že jste tady?

Ale jo, taky trošku jo, su rád. Moja babička říkala, ty to tady máš pěkný, T. Jo, babička to ucítila, že to tady mám super.

Aha, babička to tak vnímá. A jak to vy vnímáte?

No, vnímám to, vnímám to...vnímám to...no, ale to je jasný – jo!

Je to jasné, protože to všichni ostatní říkají nebo proto, že vám se to opravdu líbí tady?

Víte, ono je to takový...jako tam jsem byl dlouho a když jsem přišel sem, jako tak řekl jsem to slovíčko: ‚zkusím to‘. No tak jsme to vyzkoušel a vzpomínky jsou, ale jako člověk tady má svoje soukromí, mám tady, že jo. No ale to se musí občas spolknout. Chápete to?

Ano, chápu, tak vám děkuju.

Prosim.

R4

Jak vypadalo vaše bydlení v Břežanech?

No vypadalo tak na půl, nevypadalo moc dobře. Nás bylo 33 děcek v pokoji. S velkýma klukama a s malýma klukama.

I v době, než jste se stěhoval sem, vás bylo tolik na pokoji?

No, ještě jo.

Přímo v jednom pokoji?

No, jo, to bylo jak vojáci. Po dvou po třech postele. (ukazuje rukou nahoru)

A jak jste s tím byl spokojen?

Moc ne, ale co naděláte? Musel si člověk zvyknout. Taky jsem se tam naučil trošku pracovat, pomáhat, do dílny chodil a hrabal listí.

A když říkáte, že jste s tím nebyl spokojený, co vám tam nevyhovovalo, co vám vadilo?

No, hulákání a hádání se, to se mi nelíbilo. Tak jsem šel vždycky do parku, projít se...

A měl jste nějaké soukromí?

Moc ne, tam ne, vůbec. Vždycky jsem šel ráno ve a nebo do dílny a hulákali tam taky.

A jak vypadalo stravování, kde jste jedli?

Stravování jsme měli v jídelně, jak má teďka sestřičky řádový tam mají kapličku, tak dole byla jídelna.

A jak velká byla ta jídelna, byla pro vaše oddělení nebo pro více lidí?

Byla to jídelna pro malé kluky a velký kluky. Bylo to třicet lidí. Byla to jídelna velká. Teď je tam to solárko.

A jak se vám líbilo, jíst takhle v jídelně?

Hrozně, u stolu nás jedlo pět šest... tady to je lepší.

A co jste v Břežanech dělal během dne?

Chodil na vycházku a nebo chodil po venku a nebo šel ven. Mamka a tat'ka za mnou přijeli na návštěvu a aj si mě brali na prázdniny.

A dělal jste v dílnách?

No, v dílnách jsem pomáhal vyrábět prkýnka...jak se tomu říká...jak máte na velikonoce klepátka...kohouty, slepice, vyřezávání, brousit, řezat, všechno...

To byla nějaká stolařská dílna?

No, to byla stolařská dílna.

A tam jste chodil pravidelně?

Pravidelně, no, chodil. A chodil jsem hrabat listí. Nebo jsme venku v parku sbírali klacky a takhle.

A dostával jste za práci nějaké peníze?

Ne vůbec, všechno šlo na konto, peníze jsme nedostávali vůbec.

A jak se vám to líbilo – práce a trávení času?

Práce jo, ale jinak moc ne, ale co se dalo dělat, člověk se musí naučit. Ale můj koníček byl pinec a fotbal a takový.

A to jste tam měli možnost hrát?

No. A já chodím furt hrát.

A jak moc jste se mohl rozhodovat, co budete ve volném čase dělat?

No, moc ne, aj zakazovali. Že nemáme chodit na vycházky bez dovolení a tak.

A mohl jste chodit ven z areálu ústavu?

Ne, museli jsme chodit společně s děckama.

A jak je to tady? Tady máte svůj byt...

No, svůj byt.

A jak to tady chodí v bytě?

Super, já su spokojenej. Já jdu na ryby nebo jdu si uvařit oběd, udělám si sám bábovku, uvařím si sám. Na vycházku si jdu...přijdu si v jedenáct hodin dom...všechno. Esi chcu pozdě, tak zavolám, aby věděli...nebo jedu k bráchovi...

A jak jste s tím spokojen?

Já su spokojenej tady v Šanově, já bych nešel do Břežan už.

A co všechno děláte během dne?

Přijdu z práce a jdu na brigádu...

Takže chodíte do práce. A kam?

Já chodim do práce Pohořelice Mašovice do vinohradu chodim teďka, ráno do dvanácti. Přijdu z práce, oprchuju se v pohodě, odpočnu si a kamarád má volno, tak jsem za něj vzal práci ještě...jako službu – dělám pytle, hážu je do popelnic. Nebo ještě někdy mám brigádu tady někde, tak jdu ještě na brigádu.

A za všechno dostáváte peníze?

Dostanu peníze. Každá koruna dobrá.

A ve volném čase chodíte na ryby jste říkal...

No na ryby...a teď v sobotu a v nedělu jdu na brigádu a vždycky když si vezmu volno, tak mám volno, tak jdu na ryby. Nebo si pustím muziku tady, televizu, céděčka mám, video mám. To jsem sikoupil k narozeninám za svoje peníze. Pivo nebo víno si dám.

Seznámil jste se od té doby, co jste v Šanově s nějakými novými lidmi?

Seznámil jsem se tady s kamarádama, s lidima, s lidima jsem se seznámil, mám tady rodinu.

Rodinu?

No, od mamky rodinu. A bráchu mám ve Znojmě. A tady mám novýho opatrovníka. I s manželkou a s děckama. Mají mě rádi jako svoje děcka. Já k nim chodím na návštěvu. Já sem měl opatrovníka maminku a pak bráchu, ale pak už to nešlo, tak já jsem se zeptal tady toho pána – já jsem k němu chodil na brigádu – jestli by mi nedělal opatrovníka. A on řekl, že jo, tak to muselo se schválit na soudě. Protože před tím sem měl starostu opatrovníka a tak sem si sehnal toho pána a on řekl, že jo.

A je něco, čeho si tady nejvíce ceníte na chráněném bydlení?

Že můžu chodit dlouho venku, na vycházky, na pivo anebo na ryby do půlnoci. Já jedu na ryby a zavolám, že přijdu pozdě...já su na rybách spokojenej.

A chodíte na ryby sám?

Sám, no. No, někdy s kamarádem a někdy sám.

A je něco, co vám tady chybí?

No nejvíc mi chybí, že jsem se rozešel s holkou...holku jsme měl z Hodonína, tak mi dala košem, protože mi byla nevěrná...no tak teďka su sám.

Myslela jsem to tak, jestli se pro vás něco zhoršilo, co souvisí s životem v chráněném bydlení?

Tady vůbec, tady nic, nic se nezhoršilo.

Je něco, co byste mi o životě tady chtěl ještě sdělit?

Jako dobrý tady život je, chodím na vycházku nejvíc v životě a taky v životě jdu na diskotéku nebo na zábavu. A teďka si přeju ušetřit peníze a jet někam k moři, abych si to užil. A teďka se těším, si budu kupovat horský kolo.

Tak jo, já vám děkuju.

To jo.

R5

Jak vypadalo bydlení, když jste bydlela v Břežanech?

Bylo nás jedenáct.

A měla jste tam soukromí?

Ne, my jsme byly dohromady všechny holky na pokoju.

A měla jste tam klid pro sebe a soukromí?

Ále...oni se tam hádali... tady je to lepší.

A jak vypadalo stravování v Břežanech? Jak jste tam jedli?

To nám vozili výtahem nahoru. Tam jak jsme byly v pracovně, tam jsme obědvaly. Na oddělení. No a tady obědváme, co jsme tady, u sebe v bytě. Dáme to do vozíka, odvezeme to tam k těm důchodcům a potom o půl dvanácté pro to přijdeme. Oni nám to nachystají.

A jak se vám to líbilo jíst v té jídelně?

No...

Šlo to?

Ale taky to šlo...ale tady je to taky lepší, tady.

A jak jste trávila čas, když jste bydlela v Břežanech? Co jste tam dělala během dne?

...

Chodila jste do nějakých dílen třeba?

Ne...teď chodím pracovat – do prádelny. A do keramiky budeme zase jezdit v září, toto, jak jsme chodili.

A do prádelny jezdíte kam?

Do Břežan! Tam mandlujeme, no... Já vstávám v šest hodin, to se ustele, se nasnídám, jo, a po půl sedmé jdu na autobus pomalu a tak za deset minut jede autobus. A pak přeseďme na Břežanské autobus.

A když jste bydlela v Břežanech a nechodila jste do dílen, co jste tam tedy dělala?

Nee...na oddělení...jsme uklízely a tak, chodily jsme někdy ven...ale teď chodíme sami ven.

A tam jste sami nechodili?

Ne tam jsme samy nechodily.

A jak se vám to líbilo celkově ten čas?

Á tak...někdy se nám to líbilo a někdy ne. Já jsem chodila na čtverku pomáhat...krmit, děcka malé, víš.

A to vás bavilo?

Krmení mě bavilo...a nádobí jsem tam umývala někdy. A kluky jsem oblíkala dycky.

A dostávala jste za to nějaké peníze?

Né...teď dostáváme peníze. Dycky si jezdím v úterý pro peníze do Břežan.

A mohla jste se sama rozhodnout, co budete dělat, nebo vám to někdo přidělil?

...

Mohla jste se rozhodnout, co budete dělat?

To oni...mě poprosili.

Ale nepřikazovali vám to, poprosili vás?

Ano.

A teď když bydlíte tady, máte dvoulůžkový byt.

Já mám tady postel, to je moja a Alenka má tam.

A jak se vám to líbí, tady to bydlení?

Dobře...máme tady klid. Ale oni chodijou aj holky na návštěvu sem. Chodíme s Bročkem ven...dycky...aj letáky nosíme...dycky...aj za letáky dostáváme peníze.

A co se vám tady nejvíc líbí na životě v chráněném bydlení?

Tak všechno...děláme jídelníčky sami...zítra si budme sami vařit, no...

To jste předtím nedělali nic takového?

Předtím ne, ale teď už jo. Konečně si úplně sami budem vařit. Aj snídani si vezmem sem, tady se nasnídáme, umyjeme to a pak to dáme tam do jídelny. Máme tady svoje nádobí všechno.

Je něco, co vám tady chybí?

Ne.

Je něco, co v Břežanech bylo a tady to nemáte? Něco, co se pro vás třeba zhoršilo?

Ne, tady je to dobrý. Jo.

Je ještě něco

Tady to je fajn. Jsme byly venku, daleko jsme byly, samy. My chodíme s pejskem ven, když tu nikdo není, aby se vykakal a vyčural, potom mu dáme vodu...

A chodíte i jinam než na procházku? Třeba pan D. říkal, že chodí rád na pivo...

Né, my nechodíme na pivo...já nepiju pivo, tak limonádu piju a tak, ale pivo ne, to my nechodíme, tady šťávu si uděláme.

A když jste se přestěhovala sem, máte tu nějaké nové známé nebo přátele?

Třeba tady kuchařky (z vedlejšího domova pro seniory), oni si s námi povykládajou. A tady chodíme na mšu svatou. Aj jezdím do Valtic k těm opatrovníkům...dycky...na Vánoce jezdím do Valtic s A...neřikala ti to, A.?

Říkala mi, že tam jezdíte.

Tak jo, já vám děkuji.

Tys to nahrála...můžu si to poslechnout?

R6

Já bych se vás chtěla zeptat, jak vypadalo v Břežanech bydlení?

No nás tam bylo dvanáct, to byla velká ložnice, no. Tak jak v dětském domově, tam nás bylo taky dvanáct.

Měla jste nějaké soukromí?

Ne, ne, ne. A nechodili jsme sami ven, to jsme byli malí.

Aha, já jsme myslela, když už jste byla dospělá a bydlela jste v Břežanech, ne v dětském domově.

No to nás bylo deset nebo jedenáct, to nebylo jako teď pokoje.

A jak se vám to líbilo to bydlení?

Jako tady nebo v Břežanech?

V Břežanech.

Ale tak jako jo, dalo se, no. Sice dětství bylo trošku špatný, ale jako šlo to.

Jaké to tam bylo se stravováním, s jídlem?

Jídlo, no...

Já nemyslím, jaké bylo jídlo, jestli bylo dobré, ale spíš kde jste tam jedli?

Když jsme...ze začátku...když jsme byli malí, tak na oddělení. Ale pak už jsme byli velcí a museli jsme chodit do jídelny...ale museli jsme se tam střídat. Jako kluci dole a holky nahoře.

A tam byli i kluci i holky?

No kluci jsou dole, ale někteří jsou i nahoře, ale ti jijou na oddělení, protože jsou to ležáci.

A jaké to bylo chodit na jídlo do jídelny?

Ale tak jó, dobrý to bylo, nebylo to zas tak jako špatný.

Co jste dělal během dne, když jste bydlela v Břežanech? Běžný den...

Jako když jsem byla malá nebo větší...?

Ne, když jste byla už dospělá.

Chodívala jsem ke koním...ke koním a do výchovy jsme chodívala. A pak jsem ještě chodila do zvláštní školy. A pak jsem to dodělávala, abych měla prvně školu a potom práce.

A chodila jste také do dílen?

Jo, chodila jsem na keramiku a na paličkování...

A to se vám líbilo?

A tak jako jó, nó...

A tak jako jo?

No, když je to jako celý den, to už potom člověk nemá ani svoje volno.

Takže jste tak trávila hodně času?

No, jo. Ráno aj odpoledne.

To jste musela?

No, museli jsme, protože tam nebylo žádné jako...jak bysem to řekla...pro to, abysme mohli mít nějaký volno. Pak jsem teda ještě chodívala do kuchyně, jo, když se třeba dělali brambory, my sme vstávali brzo, chodili jsme na brambory, jako voškrabávat. No a pak už jsme potom zůstávali v kuchyni. Sobota neděle, celý den.

A chodila jste sama z areálu ústavu?

Neé, ale paní Sedlaříková nám, co nás tam bylo hodně, tak nás vzala do cukrárny. My jsme s ní chodili všichni, celá skupina. Ona nám koupila, já nevím, brambůrky, nějaký ty voplatky, kávu atak.

A co jste dělal ve volném čase? Měli jste nějaký volný čas?

Jo, až večer. No s M. jsme hráli kopianou...na chodbě, jistě. S kamarádkou. No, to byly M. a S.

A vídáte se s nimi?

Jo, M. je teďka Rakousku. Ona umí teda dobře šprechtit, to já teda ne. Jenom jednoduchá slovíčka, jinak teda ne.

A já bych se ještě chtěla zeptat, když taky máte samostatný pokoj, jak jste s tím spokojená?

Jo, dobře, já když dělám třeba hvězdičky ze slámy nebo třeba paličkuju, tak můžu dlouho svítit, nikomu nic nevadí, nikoho neruším. Ještě k tomu máme i wifinu tady, takže já můžu být na internetu a hotovo, v pohodě. Tady máme aj DVD přehrávač. Mám to zakrytý, abych tam neměla prach. Většinou, když jedu pryč, tak aj televizu zakryju. Tady mám poháry...ta velká trofej je ze zpěvu a ty malý jsou z pinců.

Co děláte tady během dne?

Co já dělám? Když mám uklízet, tak uklízím a většinou...kdyžtak jim du třeba aj pomoct, když něco budou potřebovat.

A chodíte do práce?

No, jo no, na brigády. Ve vinohradě. No tak musím vydělávat peníze, jinak bysem nemohla zaplatit tady ten dům. Takže tak, no.

A ve volném čase?

Paličkuju, pak chodím třeba ke kámošce...tady za Aničkou...ta je ze Šanova.

S tou jste se seznámila až v Šanově?

A máte víc známých od té doby co bydlíte tady?

Jo, znám se no...se všema děčkama...i s nějakýma chlapama...jako v pohodě. Ale když jsme sem přišli, tak nás prej tady někteří něchtěli. Nevim, jako proč, že jsme jako...jakože jsme postižení nebo něco. Ale my za to nemůžeme, jací jsme. Ti at' jsou rádi, že jsou takoví, jací jsou. A ne aby se nám třeba někdo vysmíval.

A stává se vám tady, že se vám někdo posmívá?

Jó, ale tak jsou to malí haranti...děcka, co se posmívají.

Je něco, čeho si tady v chráněném bydlení nejvíce ceníte? Co je pro vás zvlášť důležité?

No, co je pro nás důležitý, že tady máme tu volnost. Že můžeme přijít domů...z tadyma můžeme...přijít domů můžeme, kdy chceme..to vám třeba řeknu...třeba jsem u Aničky, u kamarádky, vykládáme si, ona má všelijakej dobytek, občas jí i vypomůžu. A ještě chodím na brigádu k panu X umývat koupelnu tady v Šanově.

A je něco, vám tady chybí? Co se pro vás zhoršilo?

Tak co by se mohlo zlepšit, tak to je ten dotyčnej člověk...jako tady od toho zaměstnavatele...asistentka...nebudu jmenovat.

Aha, myslela jsme spíš, jestli se vám nelíbí něco na tom, jak to tady funguje.

Já su se vším spokojená.

A nechybí vám něco.

No...koně nám sice chybí, ale když chcu, přijedu tam občas...se podívat na koně nebo se vykoupat do bazénu, protože bazén tady nemáme.

Tak vám děkuji.

Jo.

R7

Já bych se vás chtěla zeptat, když jste bydlela v Břežanech, jak tam vypadalo to bydlení?

V Břežanech? Blbý.

A kolik vás bydlelo na pokoji?

To jsme měli dohromady. Někteří byli nahoře a oni někteří byli dole ty postižení.

A měla jste tam soukromí?

Neměla, ne.

A jak se vám tam líbilo?

Mě se to moc nelíbilo, vůbec.

A jak jste to měli se stravováním.

My jsme chodili do kuchyně. Já jsem to dělala, měla jsem službu v kuchyni. Chodila jsem pomáhat na oběd, chodila jsem pomáhat na večeři.

Vy jste chodila pomáhat?

No, nastálo, v kuchyni.

A jedli jste kde?

V jídelně, nahoře. Tam jedli všichni.

A co jste jinak dělala během dne?

V kuchyni, já jsme tam byla až do večera. Já jsem byla pořád...ve službě.

A bavilo vás to v kuchyni?

Ale tam byl ten...mladej...kuchař. Ten mladej...Kamil. Tam jsme chodila ještě za Kamila.

A líbilo se mě tam...s nima jo. Teďko tam nechodíme. Tam sou nové.

A když jste nebyla v kuchyni a měla jste volný čas, tak co jste dělala?

No tam, když jsem nastupovala, tak jsem tam měla malý děti. U ležáků.

Tam jste pomáhala?

Ano, na pětce u ležáků...malých. Já jsem je přebalovala. První jsem chodila do kuchyně, potom na pětku a pak ke koňům.

A vybrala jste si to sama, že půjdete třeba do kuchyně?

To rozhodla vedoucí takhle, to udělala, Zdenička.

A teď, když bydlíte tady, vidím, že máte samostatný pokoj, jak se vám tady líbí?

Dobrý.

A co děláte tady během dne?

Já se dívám na pohádky nebo na televizu. Tam jsme měli společnou tu...televizu.

A chodíte do práce?

Chodím, do Znojma. My tři – já, T. a M.

Jak se vám to líbí, v práci a tak?

Dobrý. Líbí.

A můžete mi říct, co se vám tady nejvíce líbí v chráněném bydlení?

Všechno. Pokoj, všechno. Chodíme ven sami...

A když jste bydlela v Břežanech, ta jste nechodila sama ven?

Jsme nechodili ven po vesnici, jsme nemohli. My jsme byli jenom na nádvoří a po večeri jsme museli zpátky.

A je něco, co se vám tady naopak nelíbí?

Všechno, mě se líbí všechno.

A nechybí vám tady něco, třeba co v Břežanech bylo a tady není?

Nechybí.

A chtěla byste mi ještě něco říct o životě tady?

A opatrovnicu mám novou.

A kdo to je?

Teta...Mrazíková...chodí taky do práce do Znojma.

To je někdo, koho jste poznala v práci?

Jo, to je její děcko (ukazuje fotografii).

A předtím vám dělal opatrovníka kdo?

Musilová, to byla z kanceláře z Břežan.

Tak já vám moc děkuju.

No.

R8

Já bych se vás chtěla zeptat, když jste bydlela v Břežanech, jak to tam vypadalo to bydlení?

No tam jsme byly dohromady s holkami v té jedné místnosti, jsme měly aj pokoje aj pracovnu...

A kolik vás bylo na pokoji...jako v ložnici přímo?

Já nevím, kolik nás tam bylo...více nás tam bylo.

A jak se vám tam líbilo, měla jste soukromí, klid pro sebe?

Ne, neměla. My museli chodit pracovat.

Byla jste s tím spokojená, jak jste bydleli pohromadě?

No...to nebylo, to nebyla spokojenost.

A jak jste se tam stravovali – v jídelně nebo na oddělení?

No, v jídelně, tam byla velká jídelna, tak tam jsme byli.

A vyhovovalo vám v jídelně jíst?

No, jo, hm.

Jak jste trávila čas v Břežanech?

Já jsem chodila pomáhat do prádelny, pak do zahrady... a potom brána...hlídat bránu...aby nám nikdo neutekl jako.

A to jste brala jako práci a dostávala jste za to nějaké peníze?

Ne, to bylo jen tak...na hlídání.

A mohla jste si vybrat, co budete dělat?

To jsem si vybrala bránu, jo...

A co jste dělala ve volném čase?

Ve volném čase pletu, chodím na vycházky a tak.

A v Břežanech jste chodila sama na vycházky?

Ne, my jsme chodili dohromady.

A teď chodíte i sama?

Teď jako chodím s tou, jednou, s tou H. jsme teď byly.

A byla jste s tím v tom ústavu spokojená, že jste chodili společně?

No, to nebylo dobrý, to jsme museli za ručičky. A tak. Teď je to lepší jako. Teď chodíme sami ven, do obchodu...nakoupit...

A jak se vám líbí tady to bydlení? Máte tady dvojlůžkový byt.

No, tady bydlím s T., máme se rády spolu. Co ona mě řekne, já jí, řeknu že jo...že uděláme oběd. Že jí jako rozumím a ona taky mě.

A jste spokojená tady s tím bydlením?

Jsem spokojená, no.

A je něco, čeho si zvlášť ceníte tady na chráněném bydlení?

No tak teď je to lepší tady, teď mám volnost, nikoho jako nehlídám.

A je něco, co vám tady chybí oproti Břežanům

Tady je to dobrý, tady jsem spokojená. Lepší jako.

A nejdůležitější věc, proč se vám tady víc líbí?

Protože tady je volnost, nikoho neslyším, žádné děcka... 'Pod' ke mně... běž si do řady... a zůstaň tady'.

A chcete mi ještě něco říct o tom bydlení tady?

Tady je to dobrý, tady samá spokojenost. Tady chcu žít jako nastálo.

Tak jo, dobře, děkuji vám moc.

Jo, děkuju, já taky.

R9

Chtěla bych se zeptat, jak vypadalo bydlení v Břežanech?

Nás bylo moc na pokoji moc těch děcek... nebylo tam klidu, jo... to tam hulákali a všechno... furt chodili, lítali, bouchali s dveřama... nevypali jsme se dobře.

A jak se vám líbilo to bydlení?

Moc ne.

A jak jste se tam stravovali?

No, oni došli, měli jsem snídani na stole, no...

A snídani jste měli ve velké jídelně nebo v nějaké menší na oddělení?

No... byli jsme ve velké jídelně, jsme chodívali.. všichni.

A tam byl i oběd a večeře?

Ano, no.

A jak se vám to líbilo?

No, tam taky hulákali. Taky řvali... a... člověk se ani nenajedl... nás tam honili, honem honem, udělejte to, udělejte tam...

A jak jste trávila v Břežanech čas během dne?

Tak jsme šla do výchovy... měli jsme výchovu s vychovatelkou našou, eště dělala Amálka tam byla, Maruška. Sme šli na vycházky potom... dobrý... s těma vychovatelkama.

A co jste s nimi dělali ve výchově?

Nó, dělali jsme nějaký košíky a koberce dělali... v dílnách.

A taky jste chodila na ty koně?

Ano.

A každý den jste byla v nějaké dílně?

No, tak každý den jsme tam byli.

A když jste nebyla ani v dílně ani na koních, tak co jste dělala?

Tak jsme šla za holkama, za Ivankou...za kamarádkama.

A chodili jste někam ven z ústavu?

Jo, šli jsme ven na vycházku, šli do vesnice.

A sami?

No my jsme měli zkoušky, Zdenička to řekla, vychovatelka, a pak jsem chodila. Podívat se do obchodu třeba, na vycházku.

A mohla jste se sama rozhodovat, jestli budete chodit do nějaké dílny? Nebo vám to někdo přidělil?

Né, do stejného...jsme chodili. Všichni jsme si vybrali, kam budem chodit. Nó...a střídali jsme se tam.

A ve které dílně se vám líbilo?

Všechny.

Bavilo vás to?

Bavilo mě to. Koberce sem dělala, no.

A dostávali jste nějaké peníze za práci v dílnách?

No...to tam bylo a oni dostávali ty penízky na něco..na výlety...

Takže jste je nedostali přímo, ale potom jste mohli třeba jet na výlet?

No.

A jak je to teď – tady máte samostatný pokoj?

No můj pokojíček...

A jak jste s tím spokojená?

Dobrý, klídek tady. No, klídek...a s opatrovníci jsme byly v Brně...s Janičkou...tak jsme byly koupit nábytek. My jsme byly pro ten nábytek, jsme ho koupily...

To jste si vybrala sama?

Ano. No, no.

A jak to tady chodí s jídlem?

Tak si vaříme sami...no a tak vždycky v sobotu a neděli si vaříme obědy...a večeři a snídani a oni ti druzí mají u důchodců tam, jo? Obědy, tam. A my máme v práci obědy.

A kde pracujete?

Ve Znojmě. Děláme ty...odstřiháváme ty nitky...Každý den jezdíme do práce. Autobus jede na nádraží a potom jezdíme vlakem.

Sama nebo ještě s někým?

No s těma holkama s t. a s M.

A jak jste s tím spokojená?

Ano, ano...to nám našli ty asistentky. Tak jsme spokojení s nima, no.

A je něco, čeho si tady nejvíc ceníte v chráněném bydlení?

No, tady je to lepší, takový...lepší...vždycky chodíme ven s pejskem...furt chodíme ven...je to tady lepší, jak tam. Klídek...

A tam jste nemohla kdykoli jít ven?

Ne, už museli jsme byt na pokoji. A byli přísní...měli noční, museli nás zkontrolovat, jestli spíme.

A je něco, co vám tady chybí nebo co třeba bylo lepší v Břežanech?

Ne, tady není nic horšího.

A co třeba ty koně a zvířata, nechybí vám?

Tak někdy se přijedu podívat...

Aha, vy tam můžete ke zvířatům?

No.

A chcete mi ještě něco říct o životě tady?

No, mám přítele...mýho...hodnýho...M. se jmenuje a je takovej hodnej kluk a chodíme spolu sedm let, on je taky někde z ústavu...a jezdí za mnou někdy sem. My jsme byli v Březí a on si mě tady našel.

Tak jo, já vám děkuji.

Jo.

R10

Jak jste bydlel v Břežanech, jak to tam vypadalo to bydlení?

Hrozný. Někdy.

Můžete to popsat?

Děcka byly takový divný...zlý, dělaly naschvály...všechno.

A kolik vás bylo na pokoji?

25 lidí.

A potom později, než jste odcházel sem?

Ne, pak byly po šesti, po sedmi...pak po třech.

A vy jste byl na jakém pokoji?

Tam jak je prádelna?

A kolik vás bylo?

Čtyři nebo pět.

A jak se vám to líbilo, když už vás bylo míň na pokoji?

Bylo to naprd taky. Když mě někdo našťval, tak jsem musel z toho pokoje vylítnout. Nebo jsme tam kluky vyliskal.

A měl jste nějaké soukromí? Jak jste to cítil?

Neměl. Když mě přijela rodina, tak neměl jsem soukromí, všichni jenom otravovali...něco žebrali a...Teď mám soukromí, teď když přijede rodina, tak se tady můžu zavřít s nima a...když přijdou nějaký holky na návštěvu tak se taky s nima můžu zavřít. Chodí za mnou kámošky nějaký.

A jak jste se tam stravovali, kde jste jedli?

Jídelna tam byla, tam jsme chodívali. Do jídelny jako a tam jsme měli kuchyň...my jsme chodívali do kuchyně ještě.

A jak byla ta jídelna velká, kolik lidí tam jedlo?

No, hodně lidí.

A jak vám to vyhovovalo?

Hodně lidé...hluk, rachot...jak v jídelně normální...v restauraci.

A během dne jste v Břežanech dělal co?

Koně jsme tam měli, tak jsem koňům pomáhal kydat a vozit děcka na koňu...všechno.

A třeba v nějaké dílně jste dělal?

Taky...byl, ale tam mě to nebavilo.

Takže jste tam nemusel, když vás to nebavilo?

No někdy...ale radši jsem šel na koně.

A chodil jste ven z ústavu?

Do dědiny.

Jo? Mohl jste sám?

Mohl...měl jsem propustku. Musel jsem nahlásit...kam jdu.

A to bylo nějak ohraničené? Do určité doby jste musel být doma?

Jo, večer jsem musel být doma, na zámku. A tady...můžem byt do třech ráno venku.

S kamošema, na diskotéce. Já jezdím na zábavy...a letos pojedu na vinobraní do Znojma.

Když jste chodil pomáhat ke koním, bral jste to jako práci? Dostával jste nějaké peníze?

Ne...já jsem to dělal z lásky pro koně... To mně moc nevyhovuje, mě vyhovuje chodit do práce, tady.

A když bydlíte tady, máte soukromí?

No...svůj pokoj...když přijdu holky...

A máte společnou domácnost, to je v pohodě tady?

No tak...taky někdy ne. S jednou holkou se nemusím.

A když vaříte společně, nebo se střídáte, to je v pohodě?

No...tak moc rád nemusím pro ně vařit a radši si vařím pro sebe. To můžu, si vařit. Jezdím dom, vezmu si maso z domu a sám si uvařím. Jsme měl králíka...minule...v nedělu, tak jsem si ho naložil, koření a upekł jsem si ho v troubě. Ještě mít holku a...Já umím tolik věcí...

A chodíte do práce?

Do vinohradu, mám zaměstnání ve vinohradu. Pak chodíme ještě na stavbu kámošovi. A letos možná budem i sbírat víno...minule jsme nesbírali, teď už možná budem.

A v zimě, když nechodíte do vinohradu, máte nějakou práci?

Ke kámošovi na brigádu..v Šanově...stavijou kamoši barák, tak jim pomáháme...všechno. Když mám prachy, tak si můžu dovolit , co chcu. Mám notebook, mám dva telefony, ale oba budu prodávat a kupovat si novej.

A v Břežanech jste neměl takové věci?

Ne. Takové věci ne. Tetování mám...tam jsem nemoh, to mi nedovolili. Protože jste na to neměl peníze?

Chodil jsem taky do práce, pak jsem chodíval k sestřičkám do Břežan, tam jsem byl taky zaměstnanej, taky jsem měl peníze. Jsme stavěli ten skleník, jak tam mají. Ale tetování mně zakázali. A mamce se to taky nelíbilo, že mi všechno zakazovali, když jsme na to měl peníze.

A tady...asistentky mě vyžádaly, abych šel sem, když mi všechno tam zakazovali.

A je něco, čeho si tady nejvíce ceníte na té změně, když jste se odstěhoval z Břežan?

Jo, že tady mám volnost. Já jsem býval ve vesnici a tam jsem býval zvyklej mít volnost hodně...to v tom zámku mně vadilo hodně.

A je něco, co vám chybí tady v chráněném bydlení? Změnilo se pro vás třeba něco k horšímu?

Že nemám přítelkyni, že su sám.

A souvisí to s tou změnou bydlení?

Ne. Tady jinak...chtěli jsme jít do novýho bydlení...samostatnýho...ale mně se nechce nějak.

A chybí vám tedy něco oproti Břežanům?

Nechybí mě nic. Všechno mám.

A chtěl byste mi ještě něco říct o životě tady?

Tak já jezdím dom za děčkama, moje sestra má tři děcka. Tak to je moje neteř, synovec a neteř. Tak dycky dojedu na návštěvu, donesu jim sladký...a to jsou raubíři...byl jsem s nima na vycházce a to byli hodní. A co vy, jak se máte?

Ale jo, dobře, děkuji. Tak to je vše.